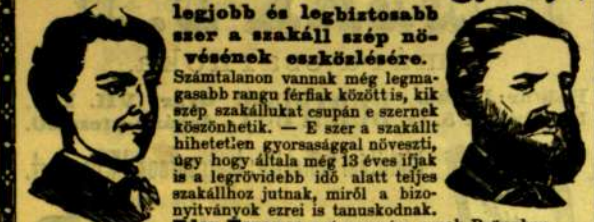

THEDO tanár szakállhagymája,

legjobb és legbiztosabb esz a szakáll szép növényének eszközlésére. Számtalan vannak még legmagasabb rangú férfiak között is, kik szép szakállukat csupán e szernek köszönhetik. — E szer a szakállt bihetetlen gyorsasággal növesztí, úgy hogy általa még 13 éves ifjak is a legrovidebb idő alatt teljes szakállhoz jutnak, mielő a bizonyítványok ezrei is tannakodnak. **Éder Ferencz** gyógyszerész urnak Brűnben. A nekem küldött **Thedo-féle szakállhagyma** kitűnőnek bizonyult, mit köszönömnek melletten ezennel tudomására adok. **Mitek, 1879. szept. 25-én. Öpreda József, 846**
 Szives köszönetem a szakállhagymáért; nagyon jónak találattott. Mindenkinek a legjobb lélekkel ajánlom. **Schwarzbach, 1879. febr. 25. Kirt Károly s. k. épít. vállalkozó.**
Fűst József gyógyszerész urnak Prágában.
 A szakállhagyma joggal mondható csodaszernek. Alig négyheti használat után örömmel látom régi öhajlásomat teljesedésbe menni. **Kérem írt stb. Tschern, 1879. máj. 25-én. Gindra Wenczel, órász.**
 Valódi minőségben **Budapestben csak Török József** ur gyógyszerésztárában király-utca kapható; **Pozsonyban Pisztorz Félixnél, Mihalýkpa. Temesváron Tarosay Istvánnál.** 1 csomag ára frt 2-10.

Szives tudomásul!

Schaumann és társa cs. k. udv. és hadsereg-szállító szab. korneuburgi gyárának **lótakaró, pokrócz és ágytakaró** magyarországi főraktára:

Haris, Zeillinger és társa

2422 a „kék csillaghoz“ czimzett vászon és fehérmemű kereskedés helyiségében létezik **Budapest, váci utca 9.**

Eladás nagyban és kicsinyben, gyári áron.

Fenticozég kívánatra úgy lópokróczokról mint vászon és fehérmeműekről ábrákkal ellátott árjegyzéket bérmentesen készséggel küld.

Öseink híres viselete még mai napig is a legkedveltebbek közé tartozik, főképp pedig téli időnyre általában kedvelt hazánkban a világhírű ismeretes

Árpád-sapka

férfiaknak, nőknek, fiúk és leányoknak.

Nem létezik a világon jobb, melegebb, elegánsabb, finomabb és tartósabb, mint ezen nagyszerű és kitűnő minőségű Árpád sapkák, melyek valamint a valódi asztragián gondórtított selymesszőrűek, és valódi selyembéléssel, wattával melegen letűzöttek. Daczára ezen nélkülözhetlen előnyöknek mégis

csak 1 frt 25 kr. darabja

bármily nagyságban is, rajz szerint karimával, vagy akár karima nélküli alakban tetezés szerint. — Továbbá vannak ily sapkák fölötté finom kivitelben és valódi báránnyőr béléssel, diszesen letűzve darabonként csak 2 frt. — Megrendeléseket postautárvétel mellett eszközöl.

JULIUS FEKETE iparos,
 Wien, V/U. Wehrgasse Nr. 13.

Még csak e hónapban

Budapesti kiállítási sorsjegy csak 1 frt

11 sorsjegy 10 frt

Főnyeremény készpénzben

100.000 forint

Továbbá 20.000 frt | 10.000 | 5000 frt ért. stb. | 4000 nyeremény

Kiállítási sorsjegyek-kezelősége, Budapest, Andrásy-út 43. sz.

Ép most jelent meg

A **Franklin-Társulat** kiadásában és minden könyvárusnál kapható:

Fenyő Sándor

SPORTNAPTÁRA

az 1886-ik évre.

Turflátogatóknak nélkülözhetlen!

A sportnak minden válfajaival behatóan foglalkozik, különös súlyt fektetve az Ausztriában és Magyarországon az idén tartott és még tartandó lóversenyekre. — A lóverseny-sportra vonatkozó rész tartalmazza: Az összes 1885-iki lóversenyek eredményének könnyen áttekinthető kimutatását, versenystatisztikát az eddig tartott lóversenyekről, táblázatokat nagy díjak győzteseiről, az idei Derby-győztesek biográfiáit, az idén versenyzett lovak betürendes lajstromát, az 1886-ra történt nevezéseket, az állami ménesek idei működésének eredményét, versenyműszótárt stb. stb.

Mind hivatalos adatok alapján összeállítva.

Minden sportsmannek nélkülözhetlen!

Ara vászonkötésben 2 frt.

1885. okt. 106. sz. 1885. okt.

BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti
GYULAI PÁL

TARTALOM:

- Ranke világtörténelme (I.) — Mika Sándortól.
- Birtokjog és birtokviszonyok Nagybritanniában és Írországban (I.) — Bernát Istvántól.
- Az alföld folyóiról. — Hunfalvy Jánostól.
- Ne hallja híret az anyjának (VI.) Regény. — Pálffy Alberttől
- A harang Schiller után, németből. — Szász Károlytól.
- Az országos tárlat és tanulságai (III.) — Heltai Ferencztől.
- Dumas Sándor. — rf.
- Értesítő. Ifj. Apáthy István: Út a révpárt felé. Klinikai képek. — i. — Boutmy E.: Etudes de droit constitutionnel. — i. — Laube H.: Grillparzer's Lebensgeschichte. h. — Nyílt levél a szerkesztőhöz. Pisztorz Mórától. — Hibajegyzítés.

A **BUDAPESTI SZEMLE**, mely eddig évenként hatszor jelent meg 80—90 ivnyi tartalommal, 1881 január 1-től kezdve havi szemlévé változott át, s megjelen évenként tizenkétszer 120 ivnyi tartalommal az eddigi előfizetési ár mellett.

A **Budapesti Szemle** tájékozni igyekszik a magyar közönséget az eszmékről, melyek világszerte foglalkoztatják a szellemeket s mintegy közvetítő kíván lenni egyfelől a szak tudomány és a művelt közönség, másfelől a hazai és külföldi irodalom közt. E mellett lehető széles tért nyit a nemzetgazdasági közleményeknek, a m. tud. akadémia nemzetgazdasági bizottságától támogatva.

Megjelen évenként 12-szer 10 ivnyi havi füzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 frt, félévre 6 frt. Előfizetéseket minden könyvárus elfogad. Bécsben, Szelenzki György cs. k. egyet. könyvárus, I. Stefansplatz Nr. 6. Az előfizetési pénzek az alulírt társulat kiadó-hivatalába küldendők be, vagy a könyvárusokhoz, a kik szintén föl vannak batalmazva elfogadásunkra.

FRANKLIN-TÁRSULAT,
 magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapestben.

VASÁRNAPI UJSÁG

42-IK SZÁM. 1885.

BUDAPEST, OKTÓBER 18.

XXXII. ÉVFOLYAM.

AZ ANGOL TRÓNÖRÖKÖS.

FŐVÁROSUNKAT a kiállítás alkalmából nagy számmal látogatták meg idegen fejedelmi vendégek. Nehány nappal a kiállítás megnyitása előtt hazánkban átutaztában megfordult benne a svéd királyi pár s néhány órát a kiállítás megsejmlésének szentelt. Nem is említve saját uralkodó házunk azon tagjait, kiket a kiállítás alkalmá vonzott — életükben talán először — hazánkba s a német birodalmi kisebb-nagyobb országok fejedelmeinek vérszerinti néhány atyafiát, kik látogatásukkal megtiszteltek, Szerbia királyát, kihez két izben is volt szerencsénk, a bolgár fejedelmet, a hesszeni uralkodó fejedelmet s Egyiptom volt alkirályát, a most is nálunk időző Ismail khedivét, — csak a legközelebbi napokra utalunk, midőn egyszerre három nagy birodalom leendő uralkodója találkozott fővárosunkban: Rudolf királyfi, a német császár unokája, Vilmos herczeg és Anglia trónörököse.

A vendégek között Albert Eduárd, a walesi herczeg már jóformán nem is vendég nálunk. Ithon érzi magát körünkben, szivesen időz közöttünk s gyakran és huzamosb időre szokta hazánkat kitüntetni látogatásával. Nem érdekes látnivalók, vagy ünnepélyes alkalmak hozzák közénk, hanem a tiszta rokonszenv, melyet Magyarország s az itteni társas körök iránt táplál. Mint régi jó ismerőst nem is szükség őt bemutatnunk a «Vasárnapi Ujság» közönségének, a korábbi évfolyamok részletesen közölték életrajzi adatait. Mindazáltal kedves dolgot vélnünk tehetni olvasóinknak, ha jellemzésére vonatkozó néhány érdekes vonást ez alkalommal bemutatunk lapunk egy barátja tollából, ki a herczeget közelről ismeri s tőle legújabb itt mulatásakor is megtisztelő kitüntetésben részesült.

A walesi herczeg, noha kétségtelenül kedvét találja az élet örömeiben, egészen komoly, alapos ismeretű és éles itéletű ember. Láttam őt az élet különböző helyzeteiben, de leginkább bámultam akkor, midőn négyülekezeten, nyilvános ünnepélyeken vagy lakomák alkalmával szólania kellett. Rendszerint tréfás modorban kezdi, de mind inkább neki melegszi, előadása lendületet nyer, és speechei sokszor oly remek szónoklatok, melyek bármely gyakorlott parlamenti szónoknak is dicséretére válnának. Nem barátja a keresett exotikus kifejezéseknek, de annál otthonosabb a zamatos, tősgyökeres angolságban, a miért is az angol nép nagy

ALBERT EDUÁRD WALESÍ HERCZEG.

kedvence, és rendkívüli lelkesedés kíséri nyilatkozatait.

A nép minden osztálya egyaránt szereti őt, de legjobban simul hozzá a kereskedő és iparos-osztály. Manchesterben szemtanuja voltam, midőn a szónoki székről lelépve, az őrvölgység éljenező néptömege, a városi hatóság tilalma dacára, közelébe ment és a herceg száz meg száz emberrel kezét szorítva s beszélgetésbe ereszkedve, egészen otthonosan érezte magát. «Hja, — mondá egyszer a herceg, — ha mi a néphez le nem hajolunk, abban a veszélyben forgunk, hogy minden loyális érzelem dacára erőszakosan hozzánk felkapaszkodik és kényserített közelséget idéz elő».

A walesi herceg igen jól ismeri a dinasztikus viszonyok lényeges változását. Ő tudvalevőleg az angol szabadkőművesek főmestere, és mikor a borkötényen a nyakán a «testvérek» közé elegyedik, akkor a királyság utolsó nyoma is eltűnik róla.

Legközelebbi Budapestén létekor egy ismerőse előtt így nyilatkozott: «Norvégiából jövők, hol saját hajómmal a fjordokat bejártam; gyönyörű napokat éltem, mert a matrözök csakugyan *capital boys* (derék fiúk). Reggelenként, mikor a fedélzetre jöttem, már glédában állva meglestek, s midőn durva jó reggelt-jükre matrözös beszédmodorban válaszolva, egy-kettővel kezét szorítottam, a fiúk örömlében azt se tudták, hova legyenek. Olykor-olykor szivart se kínáltak nekik, a mit ők szemem előtt összehordulva szájukba raktak. Az angol matröz uralkodóját még mindig úgy szereti, mint hajdanta».

A tudományok iránt a hercegnek sokkal nagyobb hajlama van, mint sem vidám életmodorról következtethetni. Londonban a földrajzi társulatba, melynek tiszteletbeli elnöke, gyakran eljár, sokszor két óra hosszat is ott marad, s végig hallgatja a legszárabb tárgy földrajzi előadást. Kedvenc olvasmányai az utazások, a melyekben maga is elég tapasztalatot szerzett, tekintve, hogy nemcsak egész Európát, hanem Indiát, Amerikát, Ausztráliát és Afrikának északi részét is saját utazásaiból elég jól ismeri, s nemcsak a koronás fők között, de a szakszerű utazók közt is kevés akad, a ki annyi földet bejárt és behatón tanulmányozott volna.

A mi katonai jellemét illeti, a herceg háboruban még nem vett részt, de személyes bátorságának jeleit utazásaiban, jelesen Indiában többször adta, és nem az utolsó közé tartozik mult tavasszal végbement utazása Irlandban, a hol a kedélyek feligatva voltak, s az ellene tüntetni készülő tömegek közé elegyülve, dacára annak, hogy egyszer-kétszer waggonjára is rá lőttek, mégis bátor, férfias föllépése folytán lefegyverezte elleneit.

Nemzetünk iránti meleg rokonszenve ismeretes. Ő róltunk azt szokta mondani: «A magyar egyik lábával a nyugaton van, de vendégszeretete s önzetlen lovagias modora nagyon emlékeztet a *sikh* harcziás indiai népfajra.» A herceg vonzalma irántunk annyira kiterjedt, hogy a londoni összes követségei közt a magyaroszátrák monarchia képviselével van legbensőbb viszonyban azon egyszerű okból, mert annak élén egy magyar főúr áll. Népünkkel most legelőször érintkezvén Berzenczén, megjegyzé a herceg, hogy «a magyar paraszt oly bátor fellépésű, mint az angol, de egyszersmind ildomos és nyájias is.»

Utazásaiban rendes kísérőinek egyike Teesdale ezredes, egy körülbelül 50—54 éves férfi, ki mint fiatal ember a kisázsiai háboruban részt vevén, Kmetty mellett szolgált Tükörrel. Teesdale itt-létekor is melegen emlékezett meg Tükör ezredesről, a magyar emigráció e kiváló tagjáról,

ki Palermo ostrománál az első között esett el, Olaszországiért áldozva életét. Szerinte Tükör már Karsztban is ritka hősiesség jelét adta, nevezetesen egy téli éjjel néhányad magával egész orosz ezredet visszavert, és azután mintha semmit sem tett volna, csendesen sátrába vonult; bátor tettét csak mások által tudták meg.

A walesi herceg, mint minden látogatásával, most is jó emléket hagy maga után hazánkban, s a magyar nemzet élénken viszonzozza a rokonszenvet, melyet maga iránt Anglia leendő királyától tapasztal. Barátainak száma a magyar arisztokráciában oly nagy, mint tán senkié az idegen fejedelmi hercegek között. Arczképét, melyet mai számunk közöl, szintén egy oly fénykép után mutatjuk be, melyet a herceg egy magyar főurnak emlékül maga adott.

VIGASZTALÁS.

Van nekem egy kis vityillóm
A Magashegy oldalán,
Ott csügg, mint a feokészék,
Százados vár ó falán.

S mint a fecke szerelemnek
Rakja fészékét gondosan,
Én sem élem a világot
Magamért, magánosan.

Kis vityillóm enyhe fészék,
Dal, szerelem menhelye;
Nem hiába van borággal
Koszoruzva teteje.

Egy hibája van azonban,
A mi bántja lelkemet, —
Nem ma áll már, s még se látott
Szentelési ünnepet.

Egy nagy ünnep, boldog ünnep.
Erre vágyik rég szivem;
Telt pohárral hád köszöntse
Kis vityillóm' száz híven!

Csengjen a dal, tiz lobogjon
Ide lent a völgy ölén,
S bérczi visszhang üdvözöljön
A Magashegy tetején.

Erre vágyom, erre várok,
Várok évek óta már,
S vágyamat dngába dönti
Egy picinyke akadály.

Kis vityillóm pincezealja,
Mint ridég sir, oly üres;
Lelket és bort benne balgán
Csak a kisértet keres.

Évek óta várva-várom,
Hogy e baj majd megszűnik,
S mint a kaptár édes mézsel,
Pinczém borral lesz színig.

Már tavaly, lám, majd ugy is lett,
Szépen indult a borág,
Mint a gyöngy a lány nyakában,
Csüggött rajta a virág.

Azelőtt is, harmadéve,
Csupa fűrt volt a feje,
És kaczer, hiú szemekkel
Pislogott a napba be.

Mennyi boldog, édes érzés
Ringatót máj ezalatt,
Dús reménnyel töltögetvén
Nagy boros hordóimat!

Balgaság volt! — lány a szálló,
Ha korán nyit, fagy veri,
S lángszerelme hervadásra
Nyárszakán megérleli.

No de végre, mégis, mégis,
Mint nem így lesz az idén;
Valahára csak bevállik
Az az édes hű remény.

Minden oly szép, oly arányos,
Szép virulás, szép idő;
Zseng gyümölcse a borágnak,
Csókkal áldja gyenge hó.

Száz a hordó, egy se híja,
Mind nektárral lesz teli,
S százados bor a vityillót
Nosza, most felszenteli!

Mind hiába, csalfa álom!
Könyben úszik már szemem;
Dörg az ég, a villám roppan,
Kőeső hull a hegyen.

Lomb alá hull, ág lehajlik,
S percznyi bár a jégesapás,
De nyomában nem marad fen
Csak a kóró, semmi más...

Kis vityillóm ablakában
Álldogálok csendesen,
Néz az égre, néz szemembe,
Mellettem hű kedvesem.

Ajka hallgat, de szemében
Gondolatát olvasom;
«Teljes üdvöt ott keres csak
Túl a felhőn, csillagon.

Itt reményből áll az élet,
Várva boldog ünnepet,
Míg időnk így lassan elfogy, —
De szerelmem él veled!

FEJES ISTVÁN.

HOMOKBÓL FONT KÖTELEK.

ANGOL KRÓNÉNY.

Irta FRANCILLON R. E.

HUSZONKILENCZEDIK FEJEZET.

Az erdőben.

A tudat, hogy a menekülőknél főlegyver van, visszatartotta üldözéseiktől a gyáva feketéket, a kik semmitől sem félnek annyira — s méltán is — mint a puskaportól.

Igy ezek, Feri a nyeregben s lába a kengyelben, Anikó mögötte ülve s szorosan átkarolva megmentőjét — a szegény Uborka Janó pedig, ismét mint a hű kutya, szaladva lovon ülő gazdája után — haladtak, mint a felleg, mint az árnyék, tova, a nélkül, hogy valaki kergette volna őket.

A szegény Janó, a kit egy éji tartózkodás a szűz erdőben egészen visszaadott magának, most a nagy tett által, melyet maga sem tudja hogy, csupa sugallatból véghez vitt, egészen kimerítve, lihegve futott, a nélkül, hogy gondolna valamit. Lelke ismét az előbbi kódomályba, az eszmétlen semmibe süllyedt vissza. Egyszerre, mintha valami sarkantyut kapott volna az oldalába: éles fájdalom érzett. Tudta is ő, mi a fájdalom! Bamba volt arra, hogy sem tudhatná. De érezte, s nem tudta honnan jő, nem tudta mire való, csak annál erősebben szaladt, mintha a hegyes őstőn őstökélné: gyorsan, gyorsabban! s mivel Feri, látva, hogy nem üldözik, meglástitotta kissé lovát, a futók sorrendje csakhamar megváltozott; a gyalog futó lett a vezető.

— Anikó, — szólt Feri a mögötte ülőhöz. — Hallom, sir.

— Nézd ezt a szegény Janót, hogy fut, esze nélkül. Fel-e, vagy igazán minket fél menteni? De hát te, szólj csak, hogy kerültél ide? Mi hozott el hazulról? Emlékszel-e, hogy segítettél menekülnöm Hornacombe-ből? Tudod: a Trestrail kapitány «Szűz»-én! Vajjon látom-e még valaha a vén Horneck fekete szikláját?

Arra ugyan nem volt szükség, hogy az Anikó figyelmét az előtők szaladó csavargóra, az egykori vadorzóra, felhívja. Anikó soha sem szabadulhatott a rögeszmétől, hogy apjának a gyilkosa. Őt üldözni, rajta boszút állani — ez űzte őt át a tengeren! A többi emlékek, melyeket Feri ezzel akaratlanul felidézett, mind csak megerősítették őt a rögeszmében, — de szót annak adni nem birt s azért felelet nélkül is hagyta a Feri kérdéseit.

S volt-e valaha három leány, kiket sorsuk jobban összekötött — mondhatni összebonnyolított — s a kik mégis különbözőbb érzelmekkel

FERI A NYEREGBEN, ANIKÓ MÖGÖTTE...

haladtak együtt, egy uton, — mint ezek hármán? Uborka Janó, kimerülten s mégis perczről-perczre sebesebben futva, mint a sebzett vad, írt keresni az erdő renetegjében; Carew Feri, megszábadulva a gyalázatos halál torkából, de elesve élete czéljától, megfosztva minden reménytől, hogy az imádott leány kívánatának, a miért világgá ment, eleget tehessen, és Anikó, czéljánál, apja gyilkosának nyomában, de hozzásimulva ahhoz, a ki apja gyilkosát védelmébe vette, a kit szeretett és gyűlölt — s hozzá még: az ő életét s mindkettejökét ugyanaz mentette meg, a ki az apját elvette volt. Mily ellentétes nézetek hajtották, vitték őket. Merre, hová? Feri a lóra bízta magát. A ló pedig az előtte szaladó követte önkénytelenül, míg emez ösztönszerűleg az erdőnek tartott, épen oda, a hol már egyszer menedéket talált, s a hol Carrel orvost és nejét hagyta volt.

Carrel orvos és neje még most is ugyanazon a helyen voltak az erdőben, a hol először megpihentek. A sűrűnek a szélén, a honnan ki lehetett látni a tisztásra, de nem oda be a mezőről.

Az orvos még mindig írásait, jegyzeteit siratta. A világot, az emberiséget nagyobb vesztesség nem érthette, mint azok elveszte — ő erről meg volt győződve.

— Van-e nálunk szerencsétlenebb a világon? — sohajtá Carrelnek.

— Bizony nincs! — felelt az orvos.

— Nem az írásaid miatt mondom.

— Nem? Hát a házadat sajnálod?

— Dehogy! másnak is elegett a háza...

— Vagy a ruháidat, ékszerjeidet?

— Mi gondom azokra? Azok nélkül boldog lehet az ember.

— Mit hát, az Istenért?

— Csak azt Jakab, hogy te annyira sajnálod jegyzeteidet, hogy rólam is megfeledekezel miattok. Hát én semmi vagyok neked? Így tudsz busolni irataidért? Hogy busulnál, ha engem vesztettél volna el?

— Igazad van, angyal! Te minden egyébért kárótást nyujtasz — elvesztésedért semmi sem nyujthatna.

Egymásra borultak.

Egyszerre a nő fölriadt: — Üldöznék! — suttogá. — Nézz oda...

Közelitenek. Beljebb kell vonulnunk a sűrűbe.

— Nem, nem, Antóniám! Nem üldözök azok, hanem menekülök, mint mi. Ismerj rájuk. Az én Nostalgia-esetem vezet a Boszorkány-esetemet, s ráadásul még egy lovat és angol vendégünket, a kiről egészen megfeledekezünk, mi hálátlanok, pedig csak neki köszönhetjük menekülésünket!

— Igazán! Nanette is! Oh Jakab, mondjad még, hogy nincs gondviselés, nincs Isten!

S fehér kendőjét lobogtatta eléjük.

Látták-e a jelt, nem tudjuk, de az Uborka Janó őstöne őket a nélkül is egyenesen oda-

vezette, a hol legsűrűbb, legárnyasabb az erdő, a hol ő már egyszer régi otthonát találta, a hol a stoke-julioti és horncombei erdőben képzelte magát — a hol a Bokrok-beli menekültek voltak. S a mint oda értek — és először is Anikó — vagy Nanette — csuszolt le a ló hátáról urnője ölelő karjaiba, majd Feri üdvözölte a doktor, elkésett hálájával, mint életök megmentőjét, a kinek önfeláldozását most már még csak vendégszeretettel sem tudják meghálálni, — addig a szerény csavargó félre állt s álltában erősebben és erősebben érezte a fájdalom, mely — a mig szaladt, ugy hajtotta mint az ostar a kutyt, mint sarkantyú a lovat s a futással mintegy menekülni érezte magát előle, most helyt állva benmaradt a fájdalom s — a világ felfordult vele.

— Beljebb, beljebb! — nyögé. — Ezek a fák nem érnek semmit — vörös a levelök s forrón éget árnyékuk. Beljebb, beljebb! — S azzal egyszerre csak lebukott, arcczal a fűbe, a Feri lába elé. Carrelnek nagyot sikoltott, Feri vissza-döbött az őrülségnék — mint vélte — ez utolsó kitöréséről; Anikó borzadálylyal, de diadalt sugárzó szemekkel nézte apja gyilkosát ugy esni — arcczal a fűbe — épen mint apját (ugy hitte) leteríté, mintha csak azért sikerült volna menekülnie az emberi boszu s emberi igazságszolgáltatás elől, hogy az isteneknek a villáma annál bizonyosabban elérje. De Carrel orvos, a ki mindig előbb volt orvos, mint bármely egyéb, lehajolt a fűbe bukotthoz, s testén lengő rongyai közt hamar megtalálta baleset okát.

— Ez a szerencsétlen, nézze csak (Ferihez), ezzel az oldalában futott annyiról!

— Nyilvessző! Az ég nevére: ki lövöldöz itt nyilvesszővel?

— Csak a marunok, a sziget benszüllöttjei, — felelé az orvos.

Tehát a marunok is csatlakoztak a feketék lázadásához, mely ezáltal nemcsak terjedelemben nyert, de sokkal veszélyesebbé is vált, mivel az indián benszüllöttek sokkal felülmutáltak ügyességben, mozgékonyaságban, fegyverforgatásban a nehézkes négereket, a kiknek — a mellett — még fegyvereik sem voltak. A marunok fegyvereinek egy veszélyes példánya, a — talán mérgezett — nádszálnyilvessző csakugyan ott akadt a szegény Janó oldalában s Carrel orvosnak egész tudományát és ügyességét össze kellett szednie, hogy azt onnan további kártétel nélkül kihuzhassa. A sebesült teljesen elvesztette eszméletét, még csak félre sem beszélt már, ugy látszik, perczei is meg vannak számlálva.

A ki azonban a megmentés reményét még az utolsó perczben sem adja föl: az az orvos.

— Carew ur, — mondá, — a test könnyű, ön erős ember, segítsen — vigyük beljebb az erdőbe, itt nagyon meleg van még neki s minden áron forrást kell keresnünk, a hol jól ki-moshassuk a sebet.

Anikó, ki a szerencsétlenné halálát kívánta,

mégis megkönnyebbült, mikor azt hallá, hogy még nincs minden remény elvesztve, vagy legalább még nem érkezett meg az utolsó óra. Ilyen ellenmondásokból áll az emberi sziv. S az ő éles hallásu füle érezte meg egy forrás csön-des csörgedezését beljebb a sűrűben. Oda vitték a holtak látszó, egészen elereszkedett testet s letették a fűbe.

— Most hagyjanak vele magamra, — mondá az orvos, — csak te Nanette, a ki ügyes és friss kezű vagy, te maradj itt s légy segítségemre a beteg körül. De nem szabad irtóznod, sem remegned.

Feri a ló kantárját egy ágra akasztotta s az orvosnéval, félre, egy fa alatt leült. Mindketten gondolataikba voltak merülve. Igazán nem tudta, halálát vagy megmaradását kívánja-e utársának. Mert mire való az élet ilyen nyomorultnak? Se rokona, se barátja a világon, csak az erdő fái ismeri azokul.

— De végre is, — mondá magában Feri, — hát én több vagyok-e nála s az én életemnek van-e valami haszna? Hát nekem van-e valakim, a ki, ha meghalok, megsirasson? Mabel? — Annak is vége. A mit magamra vállaltam, beletört a késem abba is. Elébe nem is mehetek, hisz azt fogadtam, hogy ha holtomig kell is keresnem nyomát, addig keresem, mig utolsó lehelitem el nem fogy. S mi haszna? Vége! Lám ez a szegény csavargó még hasznosabb ember, mint én. Nem csak az én életemet — az Anikóét is megmentette, s az csakugyan érdemes volt a megmentésre! Derék lány, akár-mily bolond szelek fujtak is egykor felőle.

Ezalatt a doktor elvégezte a seb megvizsgálását, kimosását, bekötözését. S felállt a beteg mellől és nejehez közelített.

— Kedvesem, — mondá nejeinek, — itt huzamosan nem maradhatunk, rejtekhelyünknek nyomára jöhetnek akár a négerék, akár a benszüllöttek, rábizlak hát Carew urra, ő szives lesz téged elkísérni, vagy jobban mondva lován elvinni, *Port au Prince*-be. Az végre is város, a sziget fővárosa, ott biztonságban leszel, kedves kicsikém.

— S te?

— Én a beteg mellett maradok. Van még benne az élet egy szikrája, s tudod — mig egy szikra van, azt magára hagyni nem szabad. Az orvos kötelessége —

— Az orvos kötelessége! Hát a feleség kötelessége? az semmi? Én itt maradok, neked az ápolásban segíteni.

— Arra nem vagy alkalmas, Nanette sokkal alkalmasabb, őt itt tartom, — te Carew ur fedezete alatt *Port au Prince*-be mész. — Nemde uram?

— Nem, uram, — felelt a kicsi asszony mosolygó ajkkal s gunyos hanglejtéssel. — Semmi esetre sem. Én veled maradok.

— Talán, — mondá Feri, — a sebesültet a lóra tehetnök s lépésben szállíthatnök a városba...

— Lehetetlen uram, — mondá az orvos, — nem szabad őt mozditanunk, állapota a legteljesebb nyugalmat igényli.

— Tehát itt maradok, — erősíté a nő. — Nanette és Carew ur elmennek, mi ketten maradunk.

— Hiszen éhen halsz meg itt.

— Dehogy halok! — s diadalmasan huzott ki zsebéből egy bonbon-skatulát.

— De gondolj a kigyókra!

— Félek is én tőlök.

Egyszóval a kicsi asszonynyal nem lehetett birni. Ha férje, mint orvos, nem hagyhatta el a beteget, ő mint feleség nem hagyhatta el a férjét. Anikó pedig nem hagyhatta el urnőjét; s Feri maga hallani sem akart arról, hogy ő, mint egy gyáva, meneküljön, mikor mindnyájan a kötelesség terén maradnak.

S ugy történt, hogy egy bamba, árva, megsebesült csavargó miatt mind a négyen ott maradtak az erdőben.

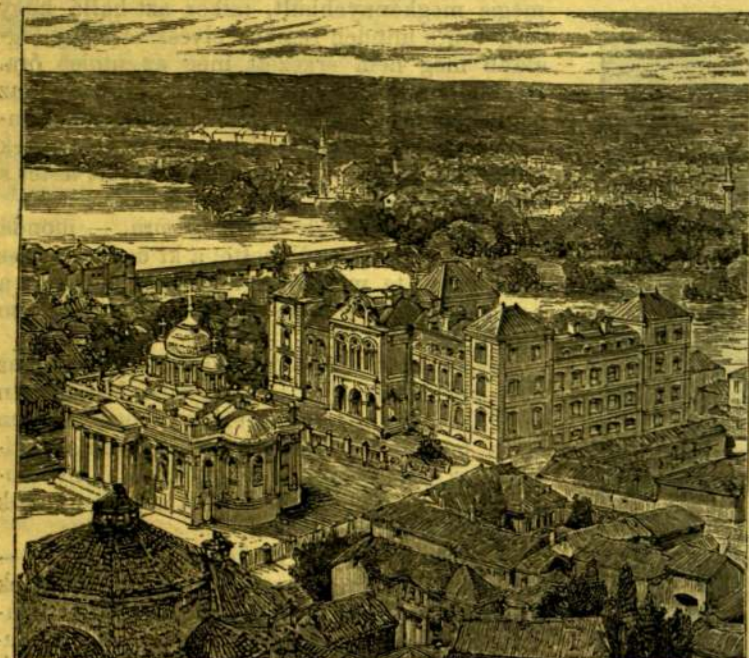
(Folyt. köv.)

A TRÓNÖRÖKÖS-PÁR GÖRGÉNY-SZENT-IMRÉBEN.

(1885. október 15.)

Hódolattal köszöntjük a trónörökös-párt, ki ismét eljött hegyeink közé és őszinte szeretettel fogadjuk.

Az asztalom felett ott van a cserefa-level, emlékeül a tavalyi görgényi vadászatoknak és az országrészben mindenfelé őriznek egy-egy ilyet.

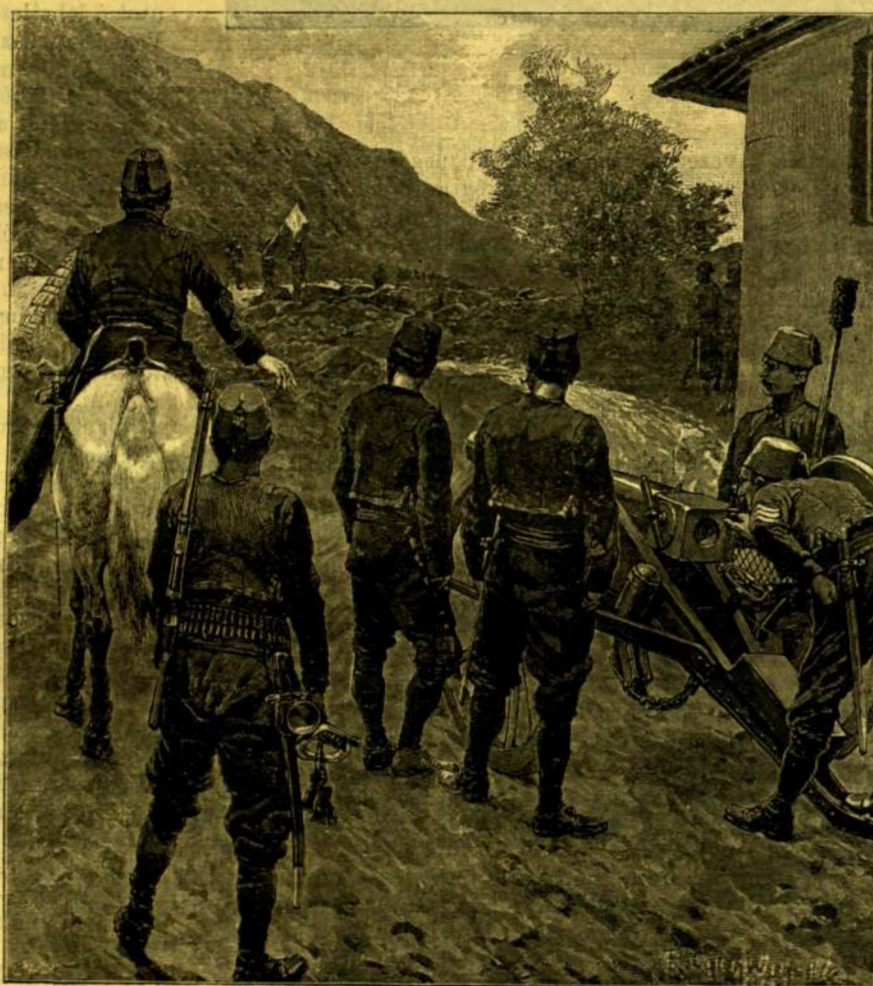
Az épülőben lévő főtanoda Filippopolban.

A Maricza híja Filippopolban.

Vizhordó nő Szófiában.

Török előrs a török-bolgár határszélién.

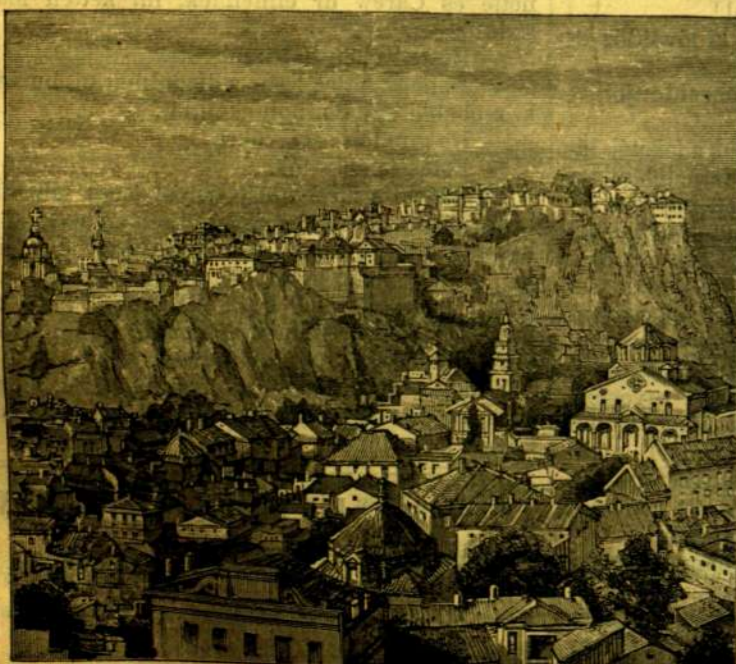
Bolgár parasztasszony.

Bolgár paraszt.

Szófiai urhölgy.

Nebet-tépe (Cankor-hegy) Filippopolban.

Taat-tépe (Ima-hegy) Filippopolban, az előtérben a kormányzó palotájával.

KÉPEK A BOLGÁR FÖLDRŐL.

1. Görvény völgye. — 2. Sziklakar. — 3. A görvény-szent-imrei kastély a Rákóczi-hegygyel. — 4. A fancesali erdőszlak. — 5. A medveravatal 1884. október 2-án.

GÖRGÉNYBŐL. — NEMES ÖDÖN RAJZA UTÁN.

A trónörökös által elejtett medve ravataláról valók ez aszott sárga levelek. A mellett, a Rákócziak várának tövében, a Rákóczi-indulót hallgatta a fenséges ur s jövendőbeli nagyszonyunk magyar dalokat énekel egy olyan világos szép őszi estén, a milyen csak nálunk van.

1884. okt. 2-án történt ez. Egymásután két nap lőtt medvét a fenséges ur. Az első 80 lépéssel terítette le. A vén oláh medvevadász, Nikita bá oda ment s a szeme közé nézett a király-urfinak: «Látom, hogy tudsz a puskához, uram, — mondta, — ez szép volt.» Teleki Samu gróf megmártott egy cserfalevelet a maczkó vérében s a fenséges ur kalapja mellé tűzte. Ott a Kásza-völgyében, a Kerbunác nevű erdőségben mindjárt szekerre tették a roppant állatot s bevitték a kastélyba. A parkban tölgyfa-galyakból ravatalt készítettek neki s ráhelyezték.

Este volt s a falusiak begyűlögtek a százas fákkal telt nagy kertbe. Mert a mig a király-urfi Görögnyben van, ugy nyitva áll a portája mindenki előtt, mint a hogy az egy igazi magyar urnál szokott.

Félkilenczkor megfújták a vadászok a kürtöt. A fenséges ur leindult a kertbe. A fáklások felállottak a ravatal köré s a cigány hangolt. Mit is huzzon vajjon?

Régi módi muzsikos az öreg Salamon, a ki minden ránczát ismeri a magyar ember szívének. Tudja, hogy vannak nóták rebellisek és nem rebellisek. Az elsőért valaha eldugták az embert olyan helyre, a hol az egerek muzsikálnak.

Hanem ez a király-urfi magyar ember s az ő fenséges felesége magyar asszony. Az asztaluknál csak egy megy minden, mint idehaza nálunk. Ha Teleki Samu gróf feláll pohárral a kezében s ráköszönt urunkra királyunkra, hát feláll mindenki az asztalnál, ott koczinának, eljente kiáltanak hangos szóval s a cigány tust huz. Ha az urak vadászni mennek, a fenséges asszony felhívja a muzsikusokat s azt mondja:

«Huzzanak népdalt nekem, hogy hallgassam csendesen.»

Hát a medveravatal mellett is, a hogy jönnek le az urak a kastélyból, a Rákócziára zendít. És a fenséges ur annak a hangja mellett kerüli meg az ösvényeket. Éljenzenek, a népség zang, a cigány népdalokba kezd.

És akkor csend lesz egyszerre. Zugást, lármát, kürtszót túlhangoz egy halk dúdolás. A leendő magyar királyné énekel csendesen, mosolyogva.

Mind halljuk mi azt az éneklést országu most is; mindenféle lármákon és napokon át, a mik azóta eltelték.

Ott a Rákóczi-hegyen túl, mely a kastély felől emelkedik; a vérel védett vár északkeleti felén, a Görögny vizének jobb partján, hol a «Kuruczhalom» alatt örök álmat aluszak a Rátonyi katonái, bizonyosan szintén hallották azt a magyar dalt a leendő magyar királyné ajakáról.

Mi nem szoktunk felejteni. Erre a jelenetre (melyet képünk is ábrázol) visszaemlékezik a magyar ember, a mig emlékezni bír.

A «Vasárnapi Ujság» most harmadizben közöl képeket a görögny vadászatról. A kastély, mely a Nemes Ödön marosvásárhelyi tanár rajzai után készült metszetben a köztérrel foglalja el, bővebben ismertettük s szólunk a Görögny vizének gyönyörű völgyéről is, hol a bükkös és gyertyános lábainál a csupasz sziklák meredeznek fel. Hanem e képcsoportban egy vadászlat is látható, a hol kedves kis történet szemtanuja voltam. Ezt ime elmondom.

A fenséges asszony rendkívül egyszerű él Görögnyben. Ha kimegy az utcára sétálni és sáros a nyomdék, a melyekre lépett, az oláh asszony figyelmeztetni meri a «Domna frumosza»-t, hogy jöjjön másik felére az utnak, mert itt jobb. Arra nyájasan bólint s átlépked az ajánlott ösvényre. Ott a kapu előtt, ha vagy egy befonott haju szőke gyermek néz rá nagy kerek szemével, annak megismogatja a képét s nem sajnál tőle egy szives szót.

Tavaly egyszer kikücsizott s Libánfalván, a Görögny vizén túl hitvány kis lisztelő malmot látott. Leszállott s átment a pallón, hogy vázlat-könyvébe rajzolja a kellemes képet. Néhány gyermek is játszott a napsütött gyenge őszi gyepen, azok odaserlegtek mindjárt köréje. Egy-egy el is terjedt a hir, hogy a «Domna frumosza» a malom előtt van. Nosza a mennyi apróság a faluban, odarebbent mind. Csendes tartózkodással, lábhegyen jöttek s ügyelték a keze mozdulatát, mint valami csodát.

A kép elkészült, a fenséges asszony akkor egy szőszke apróságot intett magához, hogy lerajzolja. Mind tolongtak arra előre. Hogy lecsendesítse őket, pénzt osztott ki. Az ördög a krajczár. Egyszerre zugni, taszigálódni kezdett a kis had: «Nekem is, nekem is» kiabáltak. A fenséges asszony nevetve fenyegette meg őket, lerajzolta a dundi szőszkét, kocsiha ült és elhajtatott.

Történt most három éve, hogy a fenséges asszony egy reggel átkocsizott a fencsali erdész-lakhoz (melyet képünk szintén fölmutat); szolgálatjára egy erdész volt kirendelve, a ki derék, pontos, kötelességtudó hivatalnok s teljesíti emberül, a mi rá van bízva.

Szép világos reggel volt. Azelőtt való napon gyenge hó szállongott, melyet hamar elpusztított a napfény. A fenséges asszony akkor jött először a fencsali erdészlakba. Az volt abban az évben a vadász-társaság indulóhelye.

Megérkezett s megmutattatta magának a szobákat. Az emeleten voltak a vadászok számára egyszerűen berendezett hálótermek s alól az erdővéd lakott, egy derék magyar ember, ügyes feleségével és szép leányával.

Az ut, mely több falun át vezet Görögny-Szent-Imrétől az erdészlakig, tán hosszabb volt, mint a fenséges asszony számítottá, de már 10 óra felé járt az idő, mikor megsétálva magát az üres házban, lejött az udvarra.

«Kimentek már az urak?» — kérdezte a szolgálatára rendelt erdésztlől.

«Igenis, fenséges asszonyom», — felelte az és ismét visszament abba a tiszteletteljes 25 lépésnyi distancziába, mely neki rendeletileg kiszabotott.

A fenséges asszony sétált a Görögny égerbokok partján. Nézte a dugást, hol egy millió köbméter vizet gyűjtenek össze a tutajok leeresztése végett. Felállott a hidra, minthogy épen egy szállítmány tutaj volt érkezendő. Rettentő szép látvány az. Hatvan-hetven nagy tutaj, melyből hármát is kötnek egymáshoz vastag fakötelekkel, rohan le roppant sebességgel a dugáson.

Nézte s viszont magához intette a 25 lépésnyi távolban tiszteltteljesen várakozó hivatalnokot.

«Rég kimentek az urak?»

«Igen is, fenséges asszonyom.» Mert tudni kell azt, hogy az instrukcióban benne foglaltott ez is: «ne tessék egyebet tudni, csak direkt feleletet adni, ha ő fensége valamely kérdéssel megitzelni kegyeskedik».

Az erdész visszaállt a 25 lépésbe. A fenséges asszony megkerülte az épületeket. Az idő telt. Tizenegy óra volt.

Ismét megszólította: «Reggeliztek-e az urak?»

«Nem, fenség.»

«Kivitték magukkal a reggelit?»

«Igen is, fenség.»

A fenséges asszony Pálffy grófnéval felsétált akkor az emeletre. Az erdész tűnődve járt le s fel. Istenem, ha ő szólani merne. De 25 lépés meg az instrukciók.

Az ajtó nyílt fenn s az erdész állásba állott. A fenséges asszony lejött s beszólott az erdész feleségéhez:

«Kaphatok valamit enni?»

No én olyan örömet alig láttam többet, a milyennel a maga szép fehér ropogós haju kenyerével és izes pogácsájával szolgált a ház asszonya.

Abból a kenyérből, de nem adott volna egy falatot senki másnak a kerek föld minden kincséért.

A derék erdész 25 lépésről nézte szorongva, tele búbanattal azt a kedélyes jelenetet, elátkozva magában minden reglamát.

Eddig a történetem. Megemlítem még, hogy az a két kép, mely az itt közöltek között az 1 és 2 számmal van megjelölve, szintén a fencsali dugás mellől van véve.

Ez elragadó tájakon kezdődik a trónörökös görögny vadászterülete, mely azzal van előnyben a többi vadászhelei felett, hogy nem zord, könnyen megközelíthető, s gazdag vadakban.

Nyul, farkas, róka, hiuz, őz és szarvas is van (mely utóbbit kimélték ez ideig), no és medve. Ohajtom, hogy sokat ejsenek el belőlük az idén is.

PETELET I.

KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR KÖZÉP-ÁZSIÁBAN.

III.

Körösi Csoma Sándor mult alkalommal közölt, továbbá egy Kenedy századoshoz intézett s eddigi tanulmányait ismertető jelentésének, Moorcroft és Kenedy Csomáról szóló jelentésének az az eredménye lett, hogy a kelet-indiai angol kormány neki ötven rupiára menő havi illetményt utalványozott s az által módot nyújtott arra, hogy nevét a tudományosság világában örökéletűvé tegye.

Csoma tehát junius havában (1825) elindult második útjára Tibet felé s Zanskar tartományban, a pukdali zárda mellett telepedett le egy Tisza (angolosan irva: Teesa) nevű helységben, hol egy lámával egyezsre lépett, hogy tervezett munkáival mielőbb elkészülhesen.

Zanskarból 1827 január elején tért vissza Sabathuba, irodalmi kincsekkel gazdagon, de mégis elégtelenül lámája tünysága miatt, ki nem váltotta be ígéréit. E miatt nem is folytatott további segélyért s Kenedy eszközölte ki számára annak folyóvá tételét mindaddig, mig a tibeti nyelv és irodalom buvárlatával, illetőleg a tibeti szótár és nyelvtan készítésével foglalkozik.

Most tehát harmadizben indult Tibet felé és pedig a kormány rendelete szerint Buvahirba, melynek Kanum nevű községében telepedett le s azonnal hozzáfogott tanulmányaihoz.

Hogyan élt és dolgozott itt a lelkes tudós, arról élénk képet tár elénk dr. Gerhard levele, ki a himbőloltásnak meghonosítása végett Kanawar tartományba utazván, az előtte már előbb-től ismert magyar tudóst meglátogatta.

E levél, mely Mr. Fraser, delhibeli kormányi ügynökhöz van intézve, Duka könyvében jelenik meg először s ugy az egészen átvonuló meleg rokonszenv, mint rendkívül érdekes tartalma és élénk előadása miatt megérdemli, hogy belőle a szorosban hazánkfiára vonatkozó részeket olvasóinknak bemutassuk.

«Visszatérve Kanawar tartományból, a hol Csoma ural tanulmányai közepette találkoztam, ugy hiszem — írja Gerhard — nem fogom őt farsztani, ha jelentést tesztek szükségelt felől az arról, hogy minő haladást tett már munkálataiban. Nem vesztett ő egyáltalában semmit szokott lelkesülségéből amaz elzárt világrészben s minél mélyebbre hat a tudományosság aknáiban, annál inkább ösztönözve érzi magát a további kutatásokra. De sajnál-

nom kell, hogy a körülmények oly kevés időt engedtek nekem arra, hogy eléggé felhasználjam tanulmányos előadásait.

«Csoma és társa, a tudós láma Kunawarban terjedelmes láthatárt nyitott fel előttem, melyet másképp megközelíteni sem lehetett reményem.

«Kanum faluban találtam öt kicsi, de érdekes viskójában, környezve könyveitől s a legjobb egészségben. Örömtől és meglepődéstől áthatottan mutatta fáradalmainak gyümölcsseit. Rendkívül kitarása eredményt aratott és ha egész lelkületem nem lenne áthatva tanulmányaitól, komoly akadályokra találma munkásságának közepette az éghajlatban és idegenszerű helyzetében, tekintetbe vévén azt, hogy a csikorgó hideg itt négy hónapig tart. A tél itt mindig kegyetlen.

«Az utolsó télen át, íróasztalánál ülve, s tetőtől talpig gypjuruhába burkoltan reggeltől estig dolgozott minden melegítő tűz nélkül, nem engedve magának legkisebb időt sem a szórakozásra.

«Egyszerű tápláléka az itteni szokás szerint készített zsiros *theu* volt; de a kanumi hideg évszak zordonsága eltörpül; de a összehasonlítjuk azt a zanskari zárdaiban uralkodott telek fokával, a hol Csoma egy egész évet töltött; s ott ő a lámával és egy szolgálóval kilencz négyzög lábnyi szobában 3—4 hónapig át el volt szigetelve. Szobácskájából nem mert egyikük sem kimozdulni, a környék hóval volt fedve és a hőmérő rendszerint a 10—16 fokon állott zero alatt. Ott ült ő ködmönbe öltözve, kezeit ölébe téve; és *ily állapotban olvasott reggeltől estig, melegítő tűz és alkonyat után világító méceses nélkül; a föld szolgált nyoszolyául s az egyszerű csupasz falak voltak egyedüli oltalmi az égél zordonsága ellen.* A hideg oly szigorú volt, hogy nehéz feladat volt a kezeket a gypjus takaró alól kiszabadítani a könyv leveleinek átlapozása végett.

«Ő ilyen helyzetben, mely más embert bizonyára kétségbe ejtett volna, 40,000 tibeti szót összegyűjtött és elrendezett. Már is majdnem befejezte a szótárt és a műszó-gyűjteményben jelentékeny haladást tett. Mindkettő bizonyosság tesz rendkívül szorgalmáról és tibeti kutatásairól. Lelkesülten mondá el előttem, hogy már is elég ismeret szerzett a tibeti nyelvben, hogy eljárat elérhesse, még azon esetre is, ha lámájának oktatásától meg lenne fosztva. A láma kötelezte ugyan magát arra, hogy még két évig levele maradjon s tekintetbe vévén azt, hogy mely tanultsággal birs ismeri a finom tárgyalási és az udvarnál divatozó nyelveket s tudja a történelmet is: segédforrásai még soká gazdag kincs gyanánt fognak szolgálni Csomának. A láma nagy tanultsággal bíró férfiú s ezen előnye szerény önbizalom leple által. Tudománysága azonban nem tette őt sem bigottá, sem elbizakodóvá. Csoma maga ugy néz ki, mint egyike az őskori bölcsenek; magatartása a legegyszerűbb, környezetében nem érdeklí semmi sem; egyedül irodalmi feladatának él, ide érte a szomszéd országok vallási rendszereit.

«Munkáit élénk meglepődéssel mutogatta, már is 44 kötetet olvasott át egy tibeti munkából s kiapadhatatlan érdeket talál e könyvek tartalmában. Örömeire szolgál neki azon kilátás, hogy sikerülend felnyitnia a világ előtt a tudományos kincseknek ama roppant aknát. Csakhogy ő rendkívül aggodalmas, hogy mind az, a mi reá vonatkozik, vagy a mi felőle állítatik, kifogás nélküli legyen minden tekintetben. Függetlenségének magasztos érzelmeit magas fogik vizni, a mi szokásos talán saját hazájában, de ezt én legalább hibának bátorodom bélyegezni oly egyénben, a ki olyan helyzetben találja magát, mint Csoma; kifejezésében s társalgása közben gyakran levert.

Elhagyva és mellőzve képzeli magát. Nem képes helyes fogalmat alkotni magának arról, hogy művei minő fogadtatásban fognak részesülni a kormánytól s attól tart, hogy a biztosított eredményt nem fog oly elismerésre találni, mint a minőt fáradalmai megérdemelnek. Mind a mellett buskomor emphazissal kijelentette előttem, hogy ha tibeti nyelvtant és szótárt s egyéb irodalmi gyűjteményeit, melyeket Tibetben összegyűjtött, átadta a kormánynak: a világ legboldogabb emberének fogja magát tartani s örömmel halna meg akkor, látván, hogy szavát beváltotta. Lelkesedéssel telve hozott elő egy nyomtatott könyvet, a költeszetről, melyben a Mahabharatának egy része fordításban foglalatik. Azt állítja, hogy ezen hőskölteménynek legnagyobb része az eredeti szanszkritban elveszett; ha ez ugy van, akkor Csomának fölfedezése arra következtet, hogy talán még az egész Mahabharata föllelhető a tibeti zárdaiban, a hol az irodalmi termékek menedéket találtak az őskori időkben, mielőtt a közművelődés Indiának hanyatlani kezdett volna.

«A bölcsészeti rendszerek, melyek ez óriási kötetekben foglalatik, Csoma szerint Európa tudósait bámulatra fogják ragadni. Részemről, természetesen, az orvosi könyvek tartalmát voltam kíváncsi megismerni; ezekből öt kötet létezik s 400 betegségeknek jellemzését foglalják magokban. Tartalmuk bőven értekezik a fiziológiáról s valóban nehéz megmondani, hogy mi mindent nem tartalmaznak. A kormánhoz benyújtott rövid emlékiratában ezen öt kötetről említés van tette, de dr. Wilsonnak (a Society titkárának) ez emlékiratra vonatkozó megjegyzéseiben nincs említés felőle. Csoma ebből azt a következtetést vonta, hogy állításában talán kétségeskedtek; de azzal vizsgáltta magát, hogy számos új adatokat fog napvilágra hozni, melyek még ennél is váratalanabbak.

«Csomának munkássága széles tért foglal el, a melyvel szemben azon országra vonatkozó nyelvtana és szógyűjteménye csak is mint *első postulatum* tekintendő. Azon művek tartalma, melyeken Csoma jelenleg dolgozik, csak is mintegy nyitánya leend nagyobb terjedelmű műveknek, melyek érdeklődést fognak kelteni.

«De Csoma vagyontalan, segédforrásai korlátoltak és távolról sem elégségesek megvalósítására annak, a mit lelkének láthatára magába foglalta. A láma huszonöt rupia díjt kap havonként, szolgálja négyet, lakbéré egy rupiát emészt föl, s az íróeszközök megkivántató költség fedezése utána alig marad neki husz rupiányi összeg mindennapi szükségéire, melyek azon távoli és elzárt világgrészben nagyon drágák, és gyakran Sabatuból kell azokat hoztatnia, mely állomás tőle 200 mérföldnyi távolságra esik.

«Életmódja a legegyszerűbb, szegénysége kényszeríteté őt erre, ha különben hajlama más ut felé irányulna. Egészsége azonban a legjobb állapotban van. A környék gazdag szőlő-, barack- és más gyümölcsmegekben; de ő azt mondotta nekem, hogy mindezt megtagadta magától, azon egyszerű meggyőződésből, hogy ez élelmiszerek boldogságát előmozdítani ugy sem képesek, és hátha még ártalmára lehetnének? Fő és majdnem egyedüli tápszere a *thea*, tatár módra készítve, mely leveshez hasonlít; a vaj és a só, mit hozzá használnak, egészen elveszi a *thea* zamataját. Zsiros és tápláló eledel ez, s mivel könnyen elkészíthető, nagyon célszerű azon világgrészben.

SÁNDOR MÁTYÁS

VERNE GYULA REGÉNYE.

FRANCIÁBÓL FORDITOTTA HUSZÁR IMRE.

Egyedül jogosított magyar kiadás.

ELSŐ RÉSZ.

Tiszteik folytatás.

IV. A titkos írású levél.

A négy rostélyfordulat a következő négy szót mutatta:

*hazxtrée
gésnelleg
güfknugáz
sroraygam*

Ennek a négy szóznak pedig épen semmi értelme se volt.

Sárkány nem bírta eltitkolni haragját e család miatt. A bankár a fejét csóválta és nem minden gúny nélkül, csak ennyit mondott:

«Utóvégre is, talán nem ezt a rostélyt használták az összeesküvők levelezésükhöz. Sárkány e megjegyzésére felugrott a helyéről.

«Folytassuk! — kiáltá.

«Folytassuk! — felelé Torontál Simon.

Miután Sárkányának sikerült leküzdenie ideges reszketését, újra kezdte a kísérletet a következő hat szón, mely a levél második hasábját képezte.

Négyyszer alkalmazta oda a rostélyt e szókra, mint az imént tette és az eredmény megint a következő négy érthetetlen szó volt:

*najáyndni
mkenlekle
fnesege
mő
nőjlöbts*

Ezuttal Sárkány az asztalhoz vágta a rostélyt és káromkodott mint egy tengerész.

Sajátságos ellentétül, Torontál Simon megörizte egész hidegvérségét. Figyelemmel nézte a kísérlet kezdete óta a rostély segélyével egybeállított szokat és gondolkodott.

«Vigye el az ördög a rostélyokat és azokat is, a kik használják! — kiáltá Sárkány és folkelt.

«Hátba leülte? — mondá Torontál Simon.

«Leüljek? ...

«Igen, és ha folytatná?»

Sárkány Torontál Simonra nézett, aztán leült, újra elővette a rostélyt és a levél utolsó hat szavára alkalmazta, gépileg, már azt se tudta volna képen, hogy mit csinál.

A rostély ez utolsó négy fordulata a következő szokat eredményezte:

*éirtyleme
rlejösleg
elállániz
séknednim*

Az utolsó négy szó se jelentett többet a másik nyolcznál.

Sárkány határtalanul fel volt ingerülve, megfogta a papirlapot, a melyre a rostély által egymásután előtintett furcsa szók voltak felírva és szét akarta tépni.

Torontál Simon megakadályozta.

«Nyugalom! — mondá.

«Nos hát! — kiáltá Sárkány, — mit fogunk csinálni ezzel a megfajthetetlen logogriffel?»

«Írja le a szokat, egyiket a másik után! — felelé a bankár egyszerűen.

«Miért?»

«Azért, hogy lássuk.

Sárkány engedelmesskedett és a leírás a következő betűsort mutatta:

hazxtrée gésnellegüfknugáz sroraygam najáyndni mkenleklefnesege mőnőjlöbtséirtylemerlejöslegelal nézészéknednim

Alig, hogy e szokat leírta, Torontál Simon ki ragadta a papirt Sárkány kezéből, elolvasta az írást és felkiáltott. Most már őt hagyta el a nyugalom. Sárkány azt kérdezte magában, nem tébolyodott-e meg a bankár hirtelen?

«De olvassa hát! — kiáltá Torontál Simon és átnyújtá a papirt Sárkánynak. — Olvassa hát! — Olvassam?»

«Ejh hát nem látja, hogy Sándor gróf levelezői, mielőtt a szokat a rostély segítségével összeállították, előbb a szöveget megfordítva írták le? Sárkány gyorsan kezébe vette a papirt és a következő szokat olvasta le róla visszajáról kezdve az olvasást.

«Minden készen áll. A legelső jeltre, mely Triesztből jön, tömegesen felkelnek mindnyájan Magyarországon függetlenségéért. Xrah.»

«És az utolsó öt betű? — kiáltá.

«Ez a közösen megállapított aláírás! — viszonozá Torontál Simon.

«Ah! végre a kezeink közt vannak!

«De még nincsenek a rendőrség kezei közt.

«Az rám tartozik!

«Ön a legnagyobb titoktartással fog eljáráni? — Ez az én dolgom, — felelé Sárkány. — Egyedül Trieszt kormányzója fogja megtudni annak a két becsületes hazafinak a nevét, a kik az osztrák birodalom ellen forralt összeesküvést csirájában elfojtották!

«És a nyomorult hangja, taglejtése elurulta azt a gúnys, kárörvendő érzést, a mely e szokat mondatta vele.

«E szerint nekem semmi dolgom se lesz? — kérde a bankár hidegen.

«Semmi egyéb, — felelé Sárkány, — csupán fölvenni az üzletből önt illető osztlékokot.

«Mikor?»

«Majd ha leest az a három fej, a melyek közül mindegyik többet ér egy milliónál.

Torontál és Sárkány elváltak egymástól. Ha hasznot akartak húzni a titokból, a melyet a véletlen kezükre juttott és ha még az összeesküvés kitörése előtt fel akarták jelenteni az összeesküvőket, akkor sietniök kellett.

E közben Sárkány visszavért Zathmár László

házába, mint azelőtt. Tovább folytatta számfejtési munkáját, mely a vége felé közeledett. Sándor gróf megköszönte buzgó fáradozásait és azt mondta neki, hogy egy hét múlva nem lesz többé szüksége rá.

Sárkány véleménye szerint ez nem jelenthetett egyebet, mint hogy akkorig a Triesztből várt jel már megadatott Magyarország nagyobb városaiban.

Sárkány tehát a legnagyobb gonddal, de a nélkül, hogy valaha okot adott volna a gyanura, tovább is figyelmeztet mindazokra, a mik Zathmár gróf házánál történtek. Együttal oly értelmesnek bizonyult, annyira látszott ragaszkodni a szabadelvű eszmékhez, oly kevésé titkolta el utalását, melyet állítólag a német faj iránt érzett, szóval oly jól játszotta a szerepét, hogy Sándor gróf maga mellé szándékozott őt venni, később, ha majd a fölkelés szabadabbá tette Magyarországot. Még Borost is elfeledte az ellenszenvet, a melyet a fiatal ember ébresztett benne, ismeretességük kezdetekor.

Sárkány tehát közel állt ezéjához. Sándor gróf, két barátjával egyetértőleg, június 8-ikát tűzte ki határnapul a fölkelés kitöréséhez való jeladásra és e nap elérkezett.

MINDEN ELLENÁLLÁS LEHETETLEN LETT VOLNA.

A KOCSI SEBESVÁGTATVA ELROBOGOTT.

SÁNDOR MÁTYÁS.

De ekkor már az árulás műve be volt fejezve. E napon, este nyolcz órakor, a trieszti rendőrség hirtelen meglepte Zathmár László házat. Minden ellentállás lehetetlen lett volna. Sándor grófot, Zathmár grófot, Báthory tanárt, magát Sárkányt is, a ki különben nem tiltakozott, és Borost elfogták, a nélkül, hogy valakinek tudomására jutott volna elfogatásuk.

V. az ítélet előtt, alatt és után.

Isztria, melyet az 1815-iki szerződések az osztrák-magyar monarchiához csatoltak, háromszögletes felsziget, melynek alapját a földszoros képezi, a háromszög leghosszabb oldalán. E felsziget a trieszti öböltől a quarnerói öbölig terjed s a két öböl hosszában meglehetősen száma kikötő szögellik be. Többek közt a déli csuson találjuk Polát, melynek kikötőjét akkoriban a kormány elsőrangú arzenálállá igyekezett átalakítani.

Isztria tartomány, különösen nyugati részeim, még olasz, sőt velencei maradt, úgy szokásainál, mint nyelvével fogva. Megengedjük, hogy a szláv elem itt még küzd az olasz elemmel, de annyi bizonyos, hogy a német befolyás csak nagy nehezen képes fenntartani a kettő közt.

Több parti és közbelső város élénkíti a tartományt, melynek határait az északi Adria vizei mossák. Ezek közé tartoznak Capo d'Isztria és

Pirano, melyeknek lakossága csaknem kizárólag a nagy sófőzésekben dolgozik a Risano és Cornalunga torkolata mellett; Parenzo, az isztriai tartománygyűlés és a püspök székhelye, Rovigno, mely nagy olajkereskedést űz, Pola, melynek római eredetű pompás műemlékeit számos utas látogatja és mely hivatva van az egész Adriai-tenger legnevezetesebb hadi kikötőjévé lenni.

De e városok közül egyiknek sincs joga az Isztria fővárosa nevére. A valódi főváros Pizino, mely csaknem a háromszög közepén fekszik és ide szállították a foglyokat, tudtukon kívül, titokban végrehajtott elfogatásuk után.

Zathmár László háza előtt egy postakocsi várt. Mind a négyen azonnal felszálltak és két osztrák csendőr — azok közül, a kik igen türethetően védelmezik az utasok biztonságát Isztria belsejében, — szintén beült melléjük a kocsiába. Utazás közben tehát egyetlen szót se válthattak, a mely őket kompromittálhatná, vagy legalább megkönynyíthatná a közös egyetértést, mielőtt bírniuk elé állíthatnának.

A tizenkét emberből álló lovas csendőr-szaksz, egy hadnagy vezénylete alatt, elől, oldalt és hátul körül fogta a kocsit, a mely tíz perc múlva elhagyta a várost. Borost egyenesen a

volt lóváltási hely, de a kíséret parancsnoka nem akart Capo d'Isztriában lovakat váltani.

Csakhamar ismét utnak indultak. A kocsi szőlőkertek közt haladt, a hol a szőlő felhúzódott az eperfa ágaira, és folyvást lapályon, a mi a sebes hajtást lehetővé tette. A sötétség annál teljesebb volt, mert a meglehetősen heves délkeleti sírokok által kergetett nehéz felhők elhomályosították az egész égboltozatot. Noha a hintó ablakait koronkint lebecsátották, hogy némi kevés levegő hatolhasson be a kocsi belsejébe, mert a júniusi éjszakák igen melegek szoktak lenni Isztriában, még a legközelebb eső tárgyakat se lehetett megkülönböztetni. Bármennyire iparkodott Sándor gróf, Zathmár László és Báthory István megjegyezni magának a legesekélyebb körülményt is, mint a szél irányát, az elindulásuk óta eltelt időt, stb., nem sikerült felismerniök, melyik irányban rohogott tova a postakocsi. Kétségkívül az volt a szándék, hogy az ügy megvizsgálása a legnagyobb titokban és a nagy közönség előtt ismeretlen helyen hajtsassék végre.

Hajnali két óra tájban másodszer váltottak lovakat, és mint előbb, ugy most se tartott a megállapodás öt percznél tovább.

Sándor gróf a homályban néhány házat vélt

látni, a melyek egy ut végén álltak csoportosan és egy külváros végén lehettek.

Ez Buje, kerületi székhely volt, Muggiától néhány mérföldnyire dél felé.

Mihelyt a lovakat befogták, a csendőrhadnagy néhány szót szolt halkan a postakocsinak és a kocsi sebes-vágtatva elrobogott.

(Folyt. köv.)

EGYVELEG.

* Napsugár, mint vízvivattyu. Tellier francia tudós érdekes kísérletet tett a napsugár felhasználására. A ház tetejének déli oldalán lapos, vízmentesen elzárt pléhedényekbe ammoniak-oldatot tett. A nap melegének hatása alatt ez oldatból gőzök támadnak, melyeket csövek által sajátosságosan alkotott tartókba vezetnek, hol emelő gépekhez használnak fel a szükséghez képest megsűrítettve ismét visszavezettetnek rendes helyökre. Forró éghajlat alatt ez egyszerű készülék sokkal rendesebb a tartósabb eszköz a vízvivattyuzásra, mint a különben használt szélmalomok.

* A kenyérsütésnél kárhavesző alkoholt magában New-Yorkban naponként ezer galonra (4000 liter) becsülik s ezért most komolyan tanácskoznak azon, hogy a sütésnél kifejlődő gőzöket a kemence tetejére alkalmazzák csövekben hideg vizet át vezetése s ily módon ismét megsűrítse.

ISZMAIL PASA.

A kiállításunkon megfordult számos idegen kitűnőség közt kiváló érdekeltedre tarthat számunkra a jelenleg körülünk időző egyiptomi exkhedive, Iszmail pasa is. Csak nemrég volt még, hogy neve napirenden állott az újságok hasábjain az egyiptomi eseményekkel kapcsolatban s eseménydús kormányzása alatt, egész lemondásáig, a mikor a porta legidősebb fiát, Tefvik pasát nevezte ki utódának 1879. aug. 8-án, nem volt emelkedettebb ember nálánál. A hősi halált szenvedett Gordon pasa egyik legbuzgóbb segédkezője volt a rabszolgakereskedés kiirtására irányuló törekvéseiben; ezt maga Gordon is elismerte, s mikor Tefvik gyöngye kormányzása a máhdi ügyét oly igen segített népszerűvé tenni a fékezhetetlen arabok előtt, ugyanazt is nyíltan kifejezte, hogy arra, hogy Egyiptomban a rend helyreálljon s erős és tekintélyes kormányzat létesüljön, Iszmail pasa restaurálása nélkülözhetetlen.

Iszmail pasa, kinek érdekes keleti vonásai a kiállításán és fővárosunkban ez idő szerint általános kíváncsiság tárgyai, Kairóban született, a mohamedán időszámítás szerint a hedra 1248-dik évében, keresztény időszámításunk szerint 1830-ban, s így ma 55 éves. Ibrahim pasának, Sziria vitéz meghódítójának három fia között a második. Nagyatyja Mohamed Ali volt s Ibrahim pasa tőle 1848-ban vette át a kormányzatot, de még ugyanazon év novemberében meghalt s utána Abbasz pasa, s ennek 1854-ben történt halála után Iszmail pasa nagybátyja, Szaid pasa következett 1854-től 1863-ig. Csak utána jutott Iszmail pasa a trónra, s 1866-ban a szultán egy fermánja által khedive (nagyur) czímmel ruházottat fel.

Az alkirály Franciaországban látogatta a katonai iskolát s onnan tért vissza 1849-ben Egyiptomba. Nagybátyja, Szaid pasa alkirálysága alatt már sikerrel vezetett egy 14,000 embernyi expedíciót a szudáni határra, a hol a lázadást gyorsan elfojtatta. 1863-ban az alkirályi trónra következőn, uralkodását Egyiptom anyagi jólétének jelentékeny fokozásával tette emlékezetessé, nagy részben hozzájárult a szuezi csatorna elkészítéséhez és általán sokat áldozott az ország földművelési és kereskedelmi fejlesztésére. Angliának mindig igaz barátja volt, s e barátság viszonzásául tekinthető, hogy Viktória királynő a Bath-rend nagykeresztjével is kitüntette.

Mint tudjuk, az Iszmail pasa által Egyiptomban eszközölt nagyszabású reformok az országot súlyos adósságokkal terhelték s az ebből kifejtett bonyodalmak kényszerítették Iszmail pasát, hogy a porta parancsára s a külföldi hatalmak kívánatára lemondjon legidősb fiára, Tefvik javára. Azóta az ex-khedive nagy részben Párisban tartózkodik, 500,000 forint évi nyugdíjat huz (az alkirályi civillista másfél millió forint), s a család többi tagjai is tekintélyes apanage-okban részesülnek. Megjegyezzük, hogy a porta 1866-diki fermánja az egyiptomi trónörökösödés rendjét is újból szabta meg, és pedig egyenesen apáról fiúra, a helyett, hogy a török szokás szerint fivérről fivére szállana.

Iszmail pasa még a mohamedán vallás alapjait értelmében négy feleséget tart. Ellenben fia Tefvik már csak egygyel is meglegegszik; 1873-ban vette nőül Emineh hercegnőt, Ihami pasának leányát, ki félig-meddig rokona is.

Iszmail pasa itt közlött arczképe legújabb fényképe után készült. Erőteljes férfi arczot tüntet fel vöröses szakállal, s öltözékén, a fezet kivéve, minden európaias. Itt léte alatt állásának megfelelő fényüzéssel rendezkedett be, s a Hungária-szállodában 11 szobát tart lefoglalva.

SZÓFIA ÉS FILIPPOPOL.

A bolgár államesiny által tényleg létrejött „Egyesült Bolgárország” két fővárosából mutatunk be képeket azon események alkalmából, melyek már hetek óta izgatottságban tartják Európa diplomáciáját, mely izgatottság azonban mindaddig semmi tényleges eredményre nem vezetett.

Szófia, a nagy hatalmak által felállított Bulgária fővárosa, régi nevezetes város, de az ország egykori fővárosa, Tirnova mellett az előtt

kevésbé emlegették. A rómaiak Serdicának, a bizantiak Trudicának nevezték, a török uralom alatt (1382-től) a ruméliai kerület székhelye volt. A város alapítója állítólag Justinian császár. Előkelő szerepét főképp annak köszönheti, hogy abba az utvonalba esik, mely Belgradtól Konstantinápoly felé vezet. Fekvése rendkívül szép. Nyugotról a Vitus hegység, keletről az Etrepol-Balkán által környezett fensíkon terül el s a Bogana folyó fut végig rajta az Iszker felé. E szászad közepé táján még mintegy ötvenezer lakosa volt, de e szám azóta rohamosan apadt; 1867-ben már alig volt 20,000 lélek itt s az újabb békés állapot még igen rövid idejű volt s így e számot jelentékenyen nem emelhetette. 1878-ban január 4-én tartotta Gurko tábornok bevonulását e helyre a győzelmes orosz csapatokkal; ez alkalommal a legtöbb meceset s mintegy 800 török házat romboltak le; török adatok szerint akkor a városból — a nőket és gyermekeket nem számítva — 2622 mohamedán menekült el, s ezek igen csekély kivétellel nem is tértek vissza. 1879-ben a lakosok számát 13,200-ra becsülték. Ez év július 13-án vonult be Sándor fejedelem birodalma új fővárosába; el kell ismerni, hogy ő igen sokat tett e város érdekében. A romok helyén egész új városrészt keletkezett bécsi és berlini építészek mintái szerint; külön hivatalt szer-

ISZMAIL PASA.

veztek a város kikövezése és világitása érdekében s egy pár utca: Crnigradska, Boznesenska, Bulevarna ulica igen csinosak. Van több nevezetes épület is, minők a nagy bolgár templom, Szófia dzsamiszi, a nagyszerű török fürdő s közelében egy „Iszla Hane” nevű, Midhát pasa által alapított nagy gyár árva gyermekek iparktatására. A városnak szebb része a Vitus felé nyulik, mely hegyen számos kiránduló-hely és villa található.

Nem kevésbé érdekes hely Filippopol, a Rhodope és Kucsuk-Balkán közt elterülő lapályos vidéken hét dombon épült ruméliai főváros. Eredetileg Eunolpiának hívták, macedóniai Fülöp megnagyobbította s szepítette, tőle ered mai neve is, bár a rómaiak a belvárosban levő három dombról Trimontiumnak nevezték. Mint lapunkban már említettük, a törökök 1360-ban foglalták el; 1818-ban földrendés és 1846-ban tüzvész pusztította el. Fekvése a városnak is igen szép, melyet nagyon emel a szienit-sziklát borító karsu minaretek s európai jellegű csinos házak sajátosságos vegyülete. A várostól mintegy félóránnyira fekvő vasuti állomástól a Nitus csaknem nagy várost látunk magunk előtt s még felé közeledve is, nyári lakok s paloták gyakran ötlenek szembe; beljebb azonban ronda utcák, rossz kövezet s piszkos néptömeg elrontja az utazó illuzióját. A kormányzó palotáján kívül van harminczhét isteni tisztelőre szentelt épülete, köztök 20 meceset, továbbá egy árvaház, három

kórház, egy szeszgyár, több kaszárnya, melyekben 3000 katonára s 500 ló találhat elhelyezést, hét közfürdő s néhány iskola, mely utóbbiak között az egyetemnek nevezett, de tényleg gymnáziumféle intézet épülete igen csinos. A város petroléumlámpákkal világítják s most már vízvezeték is készül.

Mint a Balkán felsziget nagyobb városaiban általában, mindkét fővárosban nagyon kevert a lakosság, bár még Filippopolban is felényire megy a bolgárok száma. Törökök, görögök nagy számmal vannak; örmények, cigányok és spanyol zsidók csekélyebb mennyiségben s ezenkívül egész sereg európai, nagyjából a kalandorok közül, kik az új országban szerencsét próbálnak, gyakran nem siker nélkül. A bolgár meglehetősen idegenkedik az idegenektől, de a görögökkel is viszálkodásban van s nemzeti jellegére nagyon büszke. Az élelmiszer olcsó, de — a kitűnő bor kivételével — rendszeren rossz is, s társadalmi élet, néhány jótékony cselekedet a téli hónapokban rendezett bál kivételével, alig van, mivel a bolgár egyáltalán nem vendégszerető. Most azonban mindkét fővárosban nagy élénkség támadt s különösen a bazároknak s más nyílt helyeken folyvást nagy za-uralkodik.

Nem csekélyebb mozgalom tapasztalható a török-ruméliai határon, hova egy a bolgár, mint a török csapatok irányozva vannak, s a hol hir szerint elő is fordult némi csetepaté. A porta fegyverkezik, s ezzel ad súlyt kíváncsiságának, hogy a bolgár államesinyt az európai hatalmak ne szentesítsék. A görögök, szerbek is egyenesen a bolgár terjeszkedés ellen akarnak fegyvert vonni. Képzünk egy török előőrsi csapatot ábrázol, lövésre készen tartott fegyverrel.

A KIÁLLÍTÁS VÁSÁRLÓI.

Érdekes fejezetet tenne kiállításunk történetében egy pontos összeállítás ama vásárlásokról, melyeket a különböző pavilonokban a kiállítás alatt tettek. Egy ily összeállítás, a maga teljességében, azonban természetesen lehetetlen, már csak azért is, mert akármilyen nagy is a hajlam a kiállító cégeknek minden tekintélyesebb vásárló nevének kifüggesztésére, de ép oly erős a hajlam — tekintve a kiállítási bizottságot illető öt százaléki engedményt — azok eltírtolására is. Mindamellett egy csak nagyjában való összeállítás is tanulságos lehet azok előtt, kik tudni ohajják, hogy hazai iparunk mely ága talál legkedvezőbb fogadtatásra s kik azok, a kik leg-hajlandóbbak áldozni vagyonukból a magyar ipar támogatására.

Futólagos névsorozatunkban csak a legnagyobb összegekre vásárlókat tartottuk szem előtt, holott természetesen végegyedmenyben még nagyobb összegeket képvisel az, a mit egyesek apróságokban vásároltak. Továbbá nem vesszük ez összeállítás keretébe tartozónak a mezőgazdasági gépekből tett bevásárlásokat sem, melyek, mint földművelő országától várhatni, ugy összegben, mint számban messze felülhaladják a többi vásárlásokat, s nem vesszük tekintetbe a folytatások megrendeléseket sem, sőt a mennyiben sok kiállító már régebbi rendelt és tulajdonosától a kiállítás tartamára kiköcsönözött cikkeivel lép föl — ezeket is figyelmen kívül hagyjuk.

Legnagyobb és legértékesebb vételk magán-czélra a királyi család tagjai által történtek s pedig a Fischer-féle porcellán- és majolika-pavilonban, hol ő felsége a királynő 1500 forinttal szerepel, a legutóbbi bevásárló óriási vászárt. Kisebb vászákat vett Rudolf trónörökös kétszer is, 500 és 800 forintért. Milán király 1100 forintra, Stefánia trónörökösné 400 frtra, a walesi herceg másfélezerre, a hesseni nagy-

* Még sem lehet említés nélkül hagyni, hogy mezőgazdasági gépekben egyedül Kühne Ede 80,000 frtért csinált üzletet a kiállítás alatt, mely összegben többen szerepelnek 3000 frtos, sőt azonfelelű bevétel; így Romániából Abramovics (2500 frt), Karácsony Guidó 2000 frt, Galicziából br. Romesan (3000 frt) stb. Schlick gyára is több mint 500 darabot adott el a Schlick-Krumpach-féle szabadalmazott kettős ékből, darabját átlag 50 forintjával, a nagy mennyiségű megrendeléseket tett itt még József főherceg és Károlyi gróf.

EGY ANGOL NŐ-TUDOR.

herceg 300 frta, György porosz herceg 100 frta (egy csutorát), Salo Kohn bécsi bankár 1250 frta, Wahrman Mór pedig 1800 forintra tett itt vásárlásokat.

Zsolnay kiállítása a következő neveket mutatja fel, mint legnagyobb összegre vásárlókat: Rudolf trónörökös (2000 forint), walesi herceg (600 frt), Stefánia trónörökös (300 frt), Louis Meus, Antwerpenből (1200 forint), gróf Károlyi István (2000 forint), gróf Apponyi Sándor, stb.

A Testory-féle gyár gyönyörű díszdíszáruiból mindenkélt a francziák vittek el 32 darab montirozott lopótököt (tikvice), a mi 15—16 forintjával számítva 500 forinton felüli összeget tesz ki. Nagy bevásárlást tett itt egy amerikai kereskedő is, ki a pavillonban látható 2 forintos szivarvágó gépek közül 12,000 darabot szállított hazájába. A közepén látható pompás két vázát Rudolf trónörökös 480 forintért vásárolta meg, ugyanolyan vett egyet Széchenyi Béla gróf 240 frtért, az amerikai Kirby pedig egy montirozott medvét 250 forintért. A legértékesebb tárgy, az ó-egyiptomi stílusú zománcozott szekrény, Erzsébet királynő birtokába került.

Hasonló forgalmat mutathat fel Jungfer műlakatos is. Remek ékszerszekrényt 300 frtért Ráth György vásárolta meg, egy csillárt pedig br. Liphay Béla 900 frtért, míg Schlauch püspök neve 250 frtért egy vas-asztalkán szerepel. De itt is Wahrman Mór a legnagyobb összegű rendelést érdemelte, a Ruscher-féle új vendéglő balján levő sugáru palotájára szánt ama kapuval, melynek csupán vasmunkával 1000 frtót képvisel. Ugyanitt van a lipótvárosi bazilika kapuzata is, 1600 frtót érő vasmunkával. De nemcsak a születési és pénzarisztokrácia, a művész-világ is képviselve van Jungfer pavillonjában pénzáldozatával, tanuja az az eredeti vasmosdó-szerkezet, melyet Vestagh György vásárolt meg 240 frtért.

Jelentékeny vásárlásokat tett Jungfer igazán művészi tárgyaiból a walesi herceg is, jelszen: egy függőlámpát (300 frt), két gyertyatartót azzal a gyönyörű vasmunkával, mely közföltűnést keltett a kiállításon, 60 frtért s még két kézi lámpát, darabját 14 forinton. De még büszkébb teheti a hazai ipar minden barátját, hogy az angol trónörökös további megrendelésben is részesítette Jungfert, nevezetesen egy vasárcsukapú készítésével bízza meg. Am a kiállítás legszebb darabját, egy vörösréz albumlapot, izletes emblemákkal és figurális alakokkal, melyen hat hónapig dolgoztak Erzsébet királyné vette meg 600 frtért s ugyanő egy kandalló-rácsot és két gyertyatartót is vásárolt itt 400 frtért.

Jó vásárlást csinált Árkay műlakatos is, kinek egy remek művű lábtörőjét Lajos Viktor főherceg 250 frtért, egy függő kandelabérét Aigner Ferenc 300 frtért, ugyanő egy lavabót 250 frtért vett meg, a kisebb vételeket nem számítva; míg Andrassy Gyula gróf egy saját rajzai után készült kandallót vásárolt 400 frtért. Árkay legújabb szerkezeti postaszekrényéből végre 300 darabot rendelt a kereskedelmi miniszterium, darabját 55 frtjával.

Sokkal csekélyebb és túlnyomólag külföldre szorítottok a vásárlás az ékszerüzletnél. Inkább csak Egger opáljai érdekelték itt a magyar spezialitás iránt vonzó külföldieket s Párisból Berry herceg, Frankfurtból Castellani 700—700 frtót hagytak itt opálókat, melyeknek tüze és szivárvány-tükröző játéka általok bizonyosan hódítani fog a külföldi szalonok parkettjein is.

A vásárlók közt szerepel a nemzeti színház is, mely a békés-csabai kiállításon 800 frtért vásárolt butorokat. Különben a házi-iparcsarnok legjobb vevői egyike Szilágy József koronázott volt (500 frt); kivüle még a zágrábi iparműzeum (900 frt), gr. Apponyi Rudolfné (300 frt), Károlyi Gyula gróf s mások szerepelnek legjobb vevők gyanánt. Legújabban Erzsébet királyné

is Ferenczy Ida kisasszony által, kit a csarnok felügyelője, Kériné kalauzolt, jelentékeny bevásárlást tettetett. Továbbá Stefánia trónörökös és udvarhölgyei is mintegy negyedszáz forinttal gyarapították a házi-iparcsarnok bevételeit, a walesi herceg pedig 400 frtál. Legnagyobb keresletnek a szerb szőnyegek és a kalotaszegi házi-ipar tárgyai örvendnek. Lajos Viktor főherceg is szép gyűjteményt szerzett innen, főleg a torozkói háziipar tárgyaiból.

Inkább apróságokban adott el sokat a Schreiber-féle üvegyáros-cég, de Strasser Sándor itt is 200 frtál fordul elő, a mi üvegtárgyaknál még mindig eléggé jelentékeny összeg. Nem számítunk ide néhány amerikai kereskedőt, kik 1000—1200 frtnyi megrendelést tettek e cég-nél, mely egyébként régóta jelentékeny kivitt üz. A Láng-féle porcellán- és kőedénytárgyak ha nem is magas vételösszegeket, de sok külföldi és előkelő vásárlót mutathatnak fel, mint a Czirákyak, Tiszák, Zichy Jenő gr., több előkelő állású egyén Krakkóból, Szófiából, a németalföldi van Royen, a zágrábi iparműzeum s főként Benigni Sámuel Kolozsvárról, ki 280 frt-ért a legmagasabb bevásárlást tette itt.

Tizenkétezer forint körül csinált üzletet a kiállítás alatt egy más derek iparosunk, Swadlo, kályhából és rouleaux-kból. A székely ház legjobb vásárlóját József főhercegben találta meg, a horvát pavillon pedig Klotild főhercegnőben és Hoyos grófnőben. De itt még a sorsolási bizottság is mintegy 20,000 frt áru bevásárlást tett, így a többek közt egy teljes ebédlő-bendezést is megvett, mely az 1000 frtos nyemremények közt foglalandó helyet, végre a lepoglavai fegyházipar termékei közül 2000 frtra rendelt meg a Sörger Jakab cég.

A zsoboki márvány szép díszdíszáruinál is előkelő nevek lajstromát találjuk, mint vevőket, így József főherceget, Klotild főhercegnőt, Thurn-Taxis herceget, stb.

A kocsi- és fogatok csoportjában kettőt találunk a Kölber kiállításánál eladva, a trónörökös által megvett 1400 frtos gyönyörű vadászkocsit, s ugyanilyet egy keletindiai herceg, a jeppori maharadzsá részére. Porst Ferenc is sokat adott el; könnyű vadászkocsijaiból külföldiek is vettek, mint p. o. Maffei gróf Turinból. Legtöbb készítményén azonban Reiter váci kocsi-gyáros adott túl.

Pontosabb nyomokon járhatunk a képkiallításán tett bevásárlásoknál, melyeknek összege már eddig megüti a 30,000 frtot. Leggazdagabb bevásárlást tett Zichy Nep. János gróf, ki Kéméndy Jenő «Képzelt beteg»-t, Markó András «Rómavidéki tája»-t s Gyulay László «Bethlehemjárás»-t összesen 3000 frtért vette meg. A képművészeti csarnoknál időleg legelső vásárlója azonban Klotild főhercegnő volt, ki Vágó Pál «Honfoglalói»-t vette meg, továbbá Gerenday Béla «Jaj, de hideg a víz» szoborművét. Feszty szép «Bányaszerencsétlenség»-e is talált vevőre, míg Roskovics «Extrapassiója»-t szintén festő vette meg és pedig oly czéliből, hogy a kassai muzeumnak ajánldekozza. Székely Bertalan «Táncosné»-jéért Fuchs Gusztáv adott 1000 frtot, míg Jankó Jánostól «A lovát kinaló cigány»-t egy derek iparos, Svadlo vásárolta meg. Az udvar köréből még Rudolf trónörökös szerezte meg Bihari «Keresztűzben» című festményét.

Vettek még az elősoroltakon kívül: Saxlehner András, Valentiny «Haldokló cigány»-t, melynek katalógusa ára 4000 frt volt, és Paczka Ferenc «Tékozló fiu»-ját. Deutsch Bernát Skuteckyné «A műteremben» című festményét, Grödl, mármaroszegeti cég Molnártól két képet: a «Falu kutjánál» s egy kisebbet, továbbá Brodsky «Badacsonyi tájkép»-t; Goldberger Berthold Spányitól «Erdő szélén»; Kohn Bódog Vastagh Géza «Inselkedés»-ét. Gschwind Mihály Brodsky és Molnártól egy tájképet. Ezen kívül elkelték még Spányi «Ősi vetés»-e, Molnár «Palotai részlet»-e, Spitzertől «A mama megengedte a tánczot», Hollós «Tengerihántása», Karcsey Lajos «Kedves emlék»-e, Szobonya Mihály «Munka után»-ja és Spányi Bélának «Reggeli szürkület»-e.

Aligha sokat csalódnak, ha a kiállításon hat hónap alatt tett bevásárlások fő összegét 4—500,000 frtra becsüljük, a miből kitűnik, hogy a kiállításnak nem csak erkölcsi sikere volt, de volt anyagi eredménye is meglehetősen derek iparosainkra nézve.

V—r.

EGY NŐ-TUDOR.

A tudós hölgyek száma mindinkább szaporodni kezd. Angol nő-tudorok közül csak nem régmintattuk be egy párnak arczképét mi is, s idő-ről-időre hazánkban is megemlékeznek a lapok egy-egy leányról, ki érettségi vizsgát akar letenni vagy orvos tudori oklevélt akarja nostrificáltatni. Míg azonban nálunk az ily jelenségek csak kivételek, a külföld számos helyén már teljesen megnyitották a nőknek az egyetemeket kapuit s az «egyetemi polgárok» száma a szép nemből napról-napra szaporodik. Csaknem általános az a tapasztalat, hogy a női egyetemi hallgatók általában véve szorgalmasabbak s nagyobb eredményt képesek felmutatni, mint a férfiak, kik közt már igen nagy azok száma, a kik a tanulást kényszerűségnek tekintik, míg a nő tárgyát szeretettel karolja fel, melyhez még az úngonság ismert ingere is járul.

Egy ily nő-tudor képét mutatjuk be jelenleg. Esményi kép, egy angol művész alkotása. Szép arcvonásai, értelmes tekintete nem emlékeztetnek arra a képre, melyet az elfoglaltság az emancipált hölgyekről mintegy állandó alakká szilárdított meg. Mindamellett e kép igaz s a valóságnak kifejezője. De nem ritkaság, hogy a nehéz szellemi munka az egészséges megfontatásával történik s így a nő tudományos kincseit igen nagy aron szerzi meg. Ez ár nagysága azonban nem riaszt vissza senkit közülök s hazánk leányai között is mindinkább szaporodik azok száma, kik ily munkára hajlamot s tehetséget éreznek magukban.

AZ ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁSRÓL.

Stefánia trónörökösnek legutóbbi látogatása alkalmával annyira megkedvelte a háziipari és néprajzi tárgyakat, hogy dr. Herich Károlynak megbízást adott arra, hogy a magyar korszakból egész rendszeres gyűjteményt állítson egybe. Általában ama kívánságnak adott kifejezést, hogy a magyar háziipari czikkekből, szövetekből és szőnyegekben egy egész szobát szeretne berendezni és reméli, hogy e terve keresztülvételére meg a kiállítás folyamában fog alkalmat találni.

A trónörökös-pár leánykaja, a kis Erzsébet hercegnő, az országos kiállításból játékot kapott. Stefánia főhercegnő megvette számára a «szepesi bábu-szobát», melyet Pleskottné urhölgy készített.

Fejedelmi látogatók. A trónörökös-pár, Vilmos porosz királyi herceg és neje, a walesi herceg, a hesseni uralkodó nagyherceg látogatását több fejedelmi vendég látogatás is iskövette. Frigyes főherceg, ki a trónörökös-párral Görögnybe utazott, szintén nagy érdeklődéssel nézte meg a kiállítást. György porosz királyi herceg napok óta itt van. A herceg, ki már a hatvanas éveiben jár, a legszigoribb inkognitóban időzik itt. Hohenzoller-Sigmaringen herceg e hó 13-án érkezett meg.

Ismail pasa, Egyiptom volt fejedelme, számos kísérettel szintén eljött a kiállítás meglátására. Mióta az exkhevide elvesztette trónját, Európában lakik, s fölvtalva egy-egy nagy városban tartózkodik, leginkább pedig Párisban. Ismail pasa modern műveltségű férfi, s bukását is körülbelől az okozta, mert az európai civilizációt oly nagy vágygally akarta meghonosítani legalább is Kairóban, hogy a még nem elég jól elkészített talajt csak roppant összegekkel lehetett a kultúra befogadására alkalmazni. Például egy operaszínház alapítása Kairóban, jeles európai énekesekkel, s a megnyitót előadására külön irt oly operával, mint Verdi «Aidá»-ja, nagyon költséges beruházás volt a Faraók országában.

Az exkhevide e hó 12-ikén érkezett Budapestre s a «Hungária» fogadóba szállt. A kiállítás másnap nézte meg Ibrahim Hamil herceg, Rutib pasa, Ibrahim bej kíséretében. A királyi pavillonban történt fogadtatás után először is a múcsarnokot tekintette meg, aztán a keleti pavillont, a házi iparcsarnokot, panorámát, stb. Esti 6 órakor ebédet adott a Hungáriában, melyre gr. Zichy Jenő s b. Atzél Béla nével együtt hivatalos volt. Ebéd után Ismail pasa a nemzeti kaszinóba kocszott, innen pedig az operaszínházba, hol a «Bánk bán» előadást nézte meg. Az intendáns páholyban, melynek előtte volt estéken a már eltávozott walesi herceg volt rendes esti látogatója, foglalt helyet kíséretével. Nem sokára gróf Andrassy Gyula is megjelent a páholyban. Felvonás

közben b. Podmaniczky intendáns vezette el Ismail pasát a színház fényes csarnokaiba, a királyi páholy termébe.

Ismail pasa e hó 14-ikén ismét megjelent a kiállításon. Teljesen észrevétlen kívánva maradni, a vörös fezt helyett most czilinder kalapot tett föl, s a kalauzoltát is megköszönte, de nem vette igénybe. Meglátogatta e napon a Rudas fürdőt is. Este a nemzeti kaszinó lakomát rendezett tiszteletére, melyen az ex-khevide a keleti világról és egyiptomi helyzeiről is élénk társalgásba bocsátkozott. Az ex-khevide e hó 15-ikén újra a kiállításon volt; délután a löversenyt látogatta meg, este pedig az operaszínházban, hol az «Aida» opera első három felvonását adták Turolla Emma kisasszonnyal és a «Bécsi keringő» című balletet.

Krakó és Lemberg városok köszönő-irata megérkezett a főváros közönségéhez. Ráth főpolgármester kezéhez. Az irat vörös bársonyba van kötve, arany kőzifrázzal, az előtábla közepén a kiterjesztett szárnyú lengyel sas. Belül inicizialekpen a két város színesen festett czimere áll s e czimírt: «Budapest főváros igen tisztelt képviselő-testületének.» A levél anyaga pergamen s az iratot a krakói és lengbergi városi képviselők mind aláírták.

Zalamegyéből e hó 15-én közel ezer főnyi társaság érkezett, ezekből körülbelül 600 nagykanizsai. Svastics Benő alispán vezette őket. A budai indóházban megjelentek fogadókra Zalamegye országgyűlési képviselőiből is többen. A társaság a régi lövöldében van elszállásolva.

A kiállítókat nagy meglepetésben részesítette a VI. kerületi adóhivatal. Azokra a kiállítókra, kik a tárgyakra kiírták hogy «eladott», továbbá a kik megrendelésekben részesültek, adót vetettek ki oly czím alatt, hogy rendkívüli üzleteket csináltak, tehát rendkívüli adót kell fizetniük. Vagy 600 kiállító részesült ily meglepetésben; némelyikre 500 frtot is kivetettek. A kiállítókat egy küldöttsége a kiállítás elnökét kereste föl, kérve a védelmet.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Budapest története, a főváros megbízásából írta Salamon Ferenc. A nagy műből egyszerre két terjedelmes kötet került ki a sajtó alá. Az első kötet már régebben megjelent, s a magyar főváros hajdanát, Pannóniát s vele együtt Aquincumot tárgyalta.

A második kötet folytatja az események változatos történetének előadását egész Mátyás király koráig. A harmadik kötet pedig «Kuttfő-bírlatokat» nyújt, vagyis míg az előbbi kötetekben kutatásainak eredményeit adja feldolgozva, addig a harmadik kötetben magát azt az anyagot, melyet használt, gyűjti össze, még pedig olyformán, hogy a rendelkezésre állt kuttfő források szigorú kritikával kíséri, kifejti azok jelentőségét, szótól ad a feldolgozásban használt következtetésekről, vizsgálja, hogy az eddigi történetírók mennyiben jutottak ugyanazon szempontokra, mint ő, és mennyiben ellenkezőre. A kétes adatokat is mind felsorolja. A történelemmel mélyebben foglalkozókra nagybecsű a XI—XIV. századból maradt adatok eme kritikai bírlata. Nagy történelmi apparatustal irt diplomatikai tanulmány ez, s fölőtte értékes kiegészítője a nagy monográfiának. A mi magát a fő munkát, a magyar főváros történetét illeti, annak mind becsútsza, mind előadása mintaszerű. Salamon nem a pusztá eseményeket sorolja föl, azt a merev rendszert sem követi, hogy időrendi apró sorozatokra ossza monográfiáját. Tág körbe csoportosítja egy-egy korszak eseményeit, s gazdag korrajzi jellemzéssel adja elő. Sehoh s össohamot találunk az események kronikás előadásával, hanem mindent a belső léttel, annak alkotó elemeivel, vagy a hol már a történelmi adatok gazdagsága megengedi, a szereplők jellemzésével. Valóban az ország fővárosának történetét nem is lehetne úgy megírni, — vagy igen szerencsétlen eszme volna, — hogy csak helyi, lokális legyen, de Salamon sokkal messzebb megy, mikor a korszakok kiemelkedő tanúsága köré vonja egybe az eseményeket, melyeket — mondhatni — drámai szerkezetben állít össze. Mesteri e csoportosítás, mindenik egy-egy kerekedő kép, az előadás mindig egy-egy központ körül gyűrűzik. Például idézzük az I. Lajostól I. Mátyásig tartó korszakot tárgyaló terjedelmes fejezetet, mely Buda legbelsőbb polgári életét adja elő, s oly művésziileg festi azt a kizdelmet, a mi a magyar és német lakosság közt

kifejlődik, s az uralkodók (Zsigmond, V. László) nemzetiségében is tápot kapván, hatalmas udvari pártokat növel, de megnöveli a nemzeti ellenhatást is, s előkészíti a mozgalmat a nemzeti király, Korvin Mátyás megválasztásához. Ily történelmi művet mindenki élvezettel olvas. A becses munkához van mel-lélve Buda legrégibb képe a XV. századból, s Budavár térrajza 1687-ből. Ára a 2-ik kötetnek 4 frt, a harmadiknak 2 forint 50 kr. Az eddig megjelent három kötet pedig 9 forintért szerezhető meg.

A tudományos akadémiá kiadásában többféle becses munka jelent meg. A történelmi művek közt van A székesi gróf Bercsényi család (1525—1835), eredeti, kézirati kuffőkből írta Thaly Kálmán, a Rákóczi-korszak nagy érdemű bűvára. A 354 oldalra menő kötet is II. Rákóczi Ferenc egyik híres vezérének, Bercsényi Miklósnak családjával foglalkozik, melynek számos tagja szerepelt történelmünkben, a híres kurucz generális neve pedig összeforr II. Rákóczi Ferencével, s ő volt a nagy szabadságharcznak szervezője, fentartója, fődiplomátája. Fiát, Lászlót, a viszontagságok francia földre sodorták, s fényes katonai tulajdonai itt is nagy hatáskört és első katonai méltóságot szereztek nekik. Franciaországban a család még tovább élt, mignem a megbukott Bourbon-dinastiával kibújdosott, s ismét visszatért Magyarországra, hol az utolsó Bercsényi 1835-ben halt meg. A két kötetre tervezett munkából most az első kötetet kapjuk, mely 1689-ig terjed, s becses és új adatokat szolgáltat történelmünkhez. A második kötetre van hagyva Rákóczi fővezérének s a francia tábornagnak élet és jellemrajza. A kötet ára 2 frt 30 kr. — A királyi kancellária az Árpádok alatt, írta Fejérváthy László. Egyik hazai fontos intézményünk történetét és fejlődését ismerteti. Mi teendője volt a királyi kancelláriának, milyen volt e méltóság, mily jelentőséggel bírt az állami életben, mi volt a törvényes gyakorlat az oklevelek kiadásánál: ezeket fejtegeti. Hazai intézményeink, a magyar királyi méltóságok tüzetes ismertetése eddigelő kevés figyelemben részesült. Emeli tehát e munka becsét, hogy oly téren foglal helyet, mely nagyon parlag történelmírásunkban. Ára 1 frt. — Megjelent ezek mellett az akadémiái értekezésekből:

Adatok Magyarország fűrészfűrészárzásának ismeretéhez, Mocszár Sándortól, egy színes táblával; ára 60 kr. Az astacus fluvialis és astacus lepodactylus átméleti alakjai, Szigethy Károlytól, ára 60 kr. — Összehasonlító vizsgálatok a hazai és észak-európai prehisztorikus kőeszközök eredete és régisége körül. Második fele, a kőeszközök régiségéről, Ortvay Tivadar-tól; ára 60 kr. Isota Nagorola, székfoglaló, dr. Abel Jenőtől; ára 50 kr. A kunok nyelvéről és nemzetiségéről, gróf Kun Gézától, ára 70 kr. — Adatok Jupiter feikájához, Konkoly Miklóstól; ára 20 kr. A Haynald-obszervatóriumban 1880—84-ben megfigyelt napfoltok. Hünigern Adolftól; ára 20 kr. Továbbá: Vizsgálati eljárás az egyenes adótervények elleni kihágások körül, a fennálló törvények, szabályok, utasítások, rendeletek és elvi jelentőségű határozatok alapján irománypéldákkal megvilágítva, az adófelügyelői szolgáltatás alkalmazottak számára összeállította Kedves István pénzügyi titkár. Ára 60 kr.

A könyvkiadó-vállalatban pedig báró Krafft-Ebing Rikhdárnak, a gráci egyetem jeles tanárának A törvényes elmelektan tankönyve jut a közönség kezébe. Szakavatott, s az elmeegógyászat terén tekintélyvel bíró orvos, Schwartz Ottó fordította magyarra, ki e munkáról az előzőekben azt írja, hogy szakmájában tökéletesebbet nyújtani nem lehet, mert nemcsak felőleli a tudomány legújabb álláspontját, hanem azt sem téveszt szem elől, hogy a törvényes elmelektan nemcsak az orvosokra tartozik, hanem a jogászra, a bíróra, az ügyészre, a védő ügyvédre is. A gyakorlati életre van száruva, s kerüli is a fölösleges okoskodásokat és teóriát; e helyett tényekre és azoknak magyarázatára szorítkozik. Ára 4 forint.

Elmúlt idők, emlékezősek, írta Vadnai Károly; kiadta az Athenaeum társulat. Egyik legkiválóbb hírlapírónk, Vadnai Károly tér vissza e kötetben az elbeszélő irodalomhoz, melyet korábban jó sikerekkel művelt, s melyhez az utóbbi években ismét gyakrabban visszatért. Szépen irt tizenkét «emlékezés» van e kötetben, s ezek vagy érdekes időszakra, vagy érdekes személyiségekre vonatkoznak. Kezddőnek a régi szép időkkel, melyek mindenkire nézőre a gyermekkor fényes és kedves világa; aztán a szabad-

1-36 cs. kir. kizár. szabad. újonnan javított Ruganyos sérvkötők

Pontos sérvvédőknek.
Legújabb találmány az amerikai, újonnan javított ruganyos sérvkötő Politzer-től; ez rugók nélkül van, tisztán rugyantából művészesen szerkesztve s az a célja, hogy még a leg-
főbb sérvket is lehető legrövidebb idő alatt egyenletes fekvésbe hozza, s úgy napról a legelőszíbb munkánál, vagy a sokat járálásnál, mint szintén éjjel alvásiban használhatók, a nélkül, hogy a sérvbajban szenvedő hivatásában legkevésbé is volna akadályoztatva. Felette nagy hasznos, hogy az még éjjel is a testen maradjon, mivel hogy a szenvedő testrésze kiváltékpen jótékony kellemetes nyomást gyakorol s a legtöbb esetben még a sérv biztos gyógyulását is eszközli. A legtöbb orvosi tekintélyek által elismerve, megvizsgálva s a legjobbnak találva professor Kovács s sebészeti körökben a lelkész, dr. Gross Lajos m. kir. egészségügyi tanácsos, dr. Gluck Ignác kir. törvényszéki orvos által.

Alóirótt egyszeresmind nagy rak árt is tart angol s francia acél sérvkötőkből, fűgessző készülékeket (suspensorium) gumiburo szövetekkel, mint szintén szarvasbőrű. A szarvasbőr s gummi suspensoriumok célja, hogy a tágulást megakadályozzák. Méhfejeskendők, légpárnák, ágybetét ek, periódusok, préservatívumok, gummihasnyak s mindennemű gummi árucikkek. Sérvkötőknél kérem megjelölni: jobb, bal v. kettős, mint szintén a test bőségét is. Megrendeléseket utánvéttel mellett elfogad.

POLITZER MÓR cs. kir. szab. sérvkötő-készítő, Budapestben Deák Ferenc-utca.
Árak: urak, hölgyek és gyermekek számára, egyoldalmú darabja 6-10 frt, a kettősnek darabja 10-16 frt, gyermekeknek felváltó kisebb. Úgyanitt kapható legjobb amerikai sérvkötők. Egy tégely ára 3 frt 50 kr. Az 1885. évi áll. kiállításon a XXVIII. csoportban kiállítva

Athatlan eső, szél és hidegség ellen.

Csak 2 frt egy pompás, meleg, vastagszővetű „Polgár”-kabát.
uraknak, nőknek, fiúknak és leányoknak. — Nincsen jobb, tartósabb, olcsóbb és kényelmesebb, mint ezen minden egyének gyönyörűen illő ruhadarab, mely fekete, kék, barna, drapp és sűrű szinben kapható, és következő előnnyel bír:
1-ször. Minden testhez gyönyörűen illő szabása.
2-ször. A testet folyton egyenlő melegségen tartja.
3-ször. Egyed drága téli ruházat nélkülözése.
4-ször. Olcsósága, tartósága, esinos divatos állása.
A ki ily „Polgár”-kabátot rendel, a zordon tél hidegsége ellen mentve van, tehát ne sajnálja senki a csekély kiadást; a meghűtés lehetetlen, s azt mindenki köteles saját egészségének megtenni. — Szétküldés utánvéttel történik. — Egyedüli eladási és szétküldési cím:

FEKETE GYULA
Bécs, V/U. Hundstürmerstrasse 18.

POLLÁK D. H.

fémáru-csarnoka,
Raktár: IV. ker., BUDAPEST, Gyár: VII. ker., bécsi utca 5. sz. Dohány-utca 20.

Kiállítási kollekció: Iparcsarnok, IX. csoport.
Ajánlja az idegy beállítával gyártmányait kályha-eszközök és acél előtétkekben. Nickel, réz és sárgarézből, a legújabb és legegységesebb mintákban:
Kályha-előtét aczébból, fényesre eszivalva 3.-25
Fa-kosarak festészetű kivitelben 5.-25
Széntartók 90.-24
Valódi angol szoba-ürszékek belső része zománczozva, tehát teljesen szag nélkül 25, 30.- 35
Új nemű test őrűszékek 13.- 16
Füredő-székek elismert szerkezettel 15.- 35
Füredő-kádak felnöttek részére 12, 15.- 20
Füredőszoba-berendezések 75.- 500
Konyha-felszerelések 25.- 500
Szállítható tejkannák gummizárral, ugyszintén mindennemű tejgazdasági edények ered. gyári áron.
Zománczozott edények csakis legjobb minőségű eredeti áron. Építkezési bádogos munkák legszolidabb eszközöketnek. — Képes árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve. Szétküldés utánvéttel minden vasutalomásra. Csomagolás eredeti áron számítatik.
Sírlámpák 4 frttól 50 forintig.

VASÁRNAPI UJSÁG

42-IK SZÁM. 1885. BUDAPEST, OKTÓBER 25. XXXII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG 12 frt egész évre 12 frt, POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félévre 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre 8 frt, POLITIKAI UJDONSÁGOK 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: 1 egész évre 6 frt, Képföldi előfizetésekre a postai megjelölés nélkül nem fogadjuk.

KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR ÉS DUKA TIVADAR.

Nincs benne kétségünk, hogy mindazoknak, kik lapunkat figyelemmel olvassák, meleg érdeklődését keltették föl azok a közlemények, melyek lapunkban a nagy magyar utazó és uttörő nyelvtudós, Körösi Csoma Sándorról megjelentek.

Alig is képzeltető oly izgalmas regény, mely az olvasót annyira megragadhatja, mint amaz adatok gyűjteményes összefoglalása, melyek a tudomány e nagy bajnokának életére vonatkoznak. Hogy Körösi Csoma Sándornak végre egy teljes életrajza a magyar közönség elé kerül, hogy életéből, utazásából s hátramaradt leveleiből Csomában végre egy oly férfi alakja domborul elő, kinek jelleme, — nem is említve a világ szemében ő előtte csaknem teljesen ismeretlen eredeti kútforrás gondos tanulmányozása által szerzett érdemeit, — számos oly jellemvonást tüntet föl, mely minden túlzás nélkül ideálisnak nevezhető s a páratlan szorgalmu, lelkiismeretes tudós mellett megismeretnek bennünket egy csodálatosan önzetlen, az igénytelenség szerény, minden áldozatra és nélkülözésre kész emberrel és lángoló hazaszeretettől áthatott férfival, kit e tekintetben mintaképen lehetne fölláttani: ismételjük, ezt egy másik kitűnő hazánkfi, Duka Tivadar fáradozásainak köszönhetjük, ki a Csoma életére vonatkozó adatokat két világrészben gondosan egybegyűjtve és összeállítva, a viszontagságokkal teljes életű tudósról oly könyvet adott a magyar közönség kezébe, melyhez hasonlóval a magyar irodalom csak kevéssel dicsekedhetik.

Duka Tivadar életrajza a 'Vasárnapi Ujság'ban már két ízben is megjelent s így ő nem lehet annyira ismeretlen e lapok közönsége előtt, hogy élete pályáját, tudományos munkálkodását részletesen ismertetnünk kellene. Elég legyen ez uttal arra szorítkoznunk, a mi kelet-indiai életére s itt különösen Körösi Csoma Sándorra vonatkozó tanulmányaira tartozik.

Duka, a magyar emigráció egyik tagja, Londonban a St-George college-ban bevégvezte az orvosi tanulmányokat, 1854. január havában már utban volt Kelet-India felé, mint katonasorvos, a mivé őt Pollock tábornok kinevezte. 1854. február 14-én szállt ki Kalkuttában, hol eleinte az ottani kórháznál alkal-

azon részére vet világot, mely a keleti utja előtti időre esik
Hogy Csoma munkálatait folytassa, a mire honfiai közül némelyek föl is szólították, más nemű kötelezettségei mellett nem lehetett vállalkoznia, noha a tárgy fölötté érdekelte. De nyelvészeti és a keleti bölcselmi rendszerekre vonatkozó tanulmányokkal, melyeknek Csoma egész életét szentelte, ő időt nem fordíthatott s figyelmét a persa és hindosztáni irodalmakra irányozta.

De a mellett mindent elkövetett, hogy a nagy magyar tudóst illető adatokat lehetőleg egybegyűjtse s ez irányban semmi fáradságot nem kimélt.

1865-ban újra Indiába ment, és pedig a nyugati Kashmirral határos Szimlába, hol két évig maradt s aztán a himalaya-vidéki Sanavtba

zolták, de csakhamar Burma határára, Tiperába küldték, hol két évig maradt s aztán a Ganges partjára, Monghirba küldték, egy fölötté egészségtelen vidékre, melynek még Duka szívós természet sem birt huzamosan ellentállani s két évi szolgálat után az ott uralgó s rendszerint halálos kimenetelű betegségekbe esett, mire áthelyezték Szingaporéba s egészsége teljes helyreálltái szabadságra bocsátották.

Ez időt arra használta föl, hogy hazáját meglátogassa s miután már ez időben is sokat foglalkozott a Csomára vonatkozó adatok gyűjtésével, itt lételet arra használta föl, hogy azokkal, kik a nagy tudóst ifjú korában személyesen ismerték, vagy vele összekötöttesben állottak, vagy tőle valamely iratnak voltak birtokában, magát érintkezésbe tegye. Ily módon sikerült is sok érdekeset összegyűjteni, a mi Csoma életének

Csász. kir. szabadalommal és porosz kir. miniszt. jóváhagyással.

Dr. BORCHARDT illatos növényesszappana, 30 év óta elismert legjobb mosdó-szer egészésséges bőr elnyerésére; eredeti csomagocskákban bepecsételve 42 krajczár.
Dr. KOCH növényesszappán, elismert jelesgűtű házi-szer hűtés, rekedtség, nyálkásodás és torokkarczolásnál, stb. 70 és 35 kros dobozokban.
Dr. BÉRINGER gyökér-olajjal, a haj és szálkál sürítésére és fentartására, 1 palack ára 1 forint.
Dr. BÉRINGER növényi hajfestészszerre, valódián fest fekete, barna és szőke színre; teljesen felszerelve kétével és ceszével 5 frt.
Dr. LINDE tanár növényi rudaes-kenőcs, a haj fényét és ruganyosságát fokozza és egyszeresmind az oldalhaj fészetartására is alkalmas; eredeti darabokban 50 kr.
Dr. HARTUNG chinahéj-olajja, a haj növesztése és szépítésére, pecsételt és üvegen bélyegzett pagekben ára 85 kr.
Valamennyi fentebb elősorolt szab. cikk valódi minőségben a következő magyarországi raktárakban kapható BUDAPESTEN: Török József, gyógyszer. a sz. lélekhez; Barna Zsigmond, gyógyszer. a magyar királynak; Scholz János, városi gyógyszer.; Kiss K., gyógyszer. a «Kigyóhoz»; Sztapa G., gyógyszer. a szénatérén; Wlaski Ed., gyógyszer. a Kechmeister Frigyes utódi. Nerada N. Továbbá az udv. gyógyszer. a szénatérén; és Ráth P., gyógyszer. Tabánban, Moldoványi, gyógy. Ó-BUDÁN: Bakasi A. gyógyszer. és Prochaska J. kereskedésében.

- Alsó-Kubin:** Tyroler József, Hirschfeld A.
- Arad:** Elias Armin, Rozsnyai M. gyógyszer.
- Aranyos-Maróth:** Wertheim Mór.
- Baja:** Klenantz és Babócs.
- Balassa-Gyarmat:** Havas Gyula, gyógyszer.
- Bárta:** Popperzer A. T. gyász.
- Bécs-Csaba:** Varságh Béla, gyógyszer.
- Beatercebánya:** Burda Károly, gyógyszer.
- Boldogasszony:** Klapsia P., gyógyszer.
- Bonyhád:** Straicher B.
- Brasó:** Jekelius Nánd. gyógyszer. Schuster gyógyszer.
- Brezsóbánya:** Duchon Lipót, gyógyszer.
- Csáktornya:** Báron Lipót.
- Csernovits:** Schnireh J.
- Debreczen:** Usanak J., Geréby F., dr. Bothschnek E., gyógyszer. Ormós Ferencz.
- Eger:** Buzáth Lajos, gyógyszer.
- Esztergom:** Rudolf M. F.
- Eszék:** Dimesz J. C., gyógyszer.
- Facset:** Hirschl Dávid és fia.
- Földvár:** Nádhera Pál.
- Gyöngyös:** Vozáry T. gyógyszer.
- Gy.-Sa.-Miklós:** Fröhlich E.
- Gyula:** Orley István, gyógyszer.
- Hajdu-Böszörmény:** Lányi M., gyógyszer.
- Hód-Mező-Visárhely:** Kiss Gyula, gyógyszer.
- Igló:** Húts János, gyógyszer.
- Ipolygáz:** Sági Flóop.
- Kalocsa:** Horváth K., gyógyszer.
- Károlyváros:** Fröhlich Laj. gyógyszer.
- Kaposszentjakab:** Laipócz Gy.
- Kassa:** Eschwig és fia, Quirfeld K., Magyar G. A., gyógyszer.
- Késmárk:** Generich K. gyász.
- Kézdiváshely:** Fejér Luk.
- Kolozsvár:** Misselbacher J. B., Csapó Sánd.
- Komárom:** Belloni A.
- Körmöcs:** Ritter Lipót J.
- Léva:** Bolesman E., gyógyszer.
- Lippa:** Csordán Sándor.
- Liptó-Rőssahely:** Makovichy Péter.
- Liptó-Sat.-Miklós:** Balló Lajos.
- Losonc:** Plichta Lajos, gyász.
- Lőcs:** Klein Sándor.
- Lugos:** Vérés Lajos, gyógyszer.
- Makó:** Nagy Adolf, gyógyszer.
- Márcsoni:** Iszli Nándor.
- M.-Visárhely:** Hutfless K.
- Megyer:** Brekner Károly.
- Miskolc:** Mahr F. a «Fekete kutyá-hoz».
- Munkács:** Traxler Ferencz, gyógyszer.
- Nagy-Bánya:** Haracek Józ. és fia.
- Nagy-Becskerek:** Weisz A. Mencer Lipót, gyógyszer.
- Nagy-Kanizsa:** Rosenfeld A. Rosenber Ferencz.
- Nagy-Károly:** Ujházy István.
- Nagy-Kikinda:** Neuhold K., Brettnér Ernő, gyógyszer.
- Nagy-Mihály:** Lieblich M.
- Nagy-Rőcs:** Nandrássy G.
- Nagy-Szeben:** Stengel Sam., id. Misselbacher J. B., Moscher W. F.
- Nagy-Várad:** Janky A.
- Nyíregyháza:** Pavlovitz Em., Szepők Alfréd, gyógyszer.
- Nyitra:** Kovács J., gyógyszer., Tomor Kornél, gyógyszer.
- Pápa:** Bernüller Alaj., Techet Ad. gyógyszer.
- Pécs:** Alt és Böhm, Zach K.
- Pécel:** Lumnitzer Károly; gyógyszer.
- Pozsony:** Henrid F. gyógyszer., Hrubant István.
- Patnok:** Fekete F., gyógyszer.
- Pécs:** Fekete F., gyógyszer.
- Rozsnyó:** Feymann A.
- Sátoralja-Ujhely:** Szentgyörgyi Vilmos.
- Szeged:** id. Misselbacher J. B., Teutsch J. B.
- Selmecz:** Margócsy J., Sztankay T. gyógyszer. Dimák J. C.
- Szabadka:** Farkas J.
- Szeps-Sat.-György:** Csutak Péter és fia.
- Sopron:** Gráner Eugén, gyógyszer.
- Szamos-Ujvár:** Plasintár D., gyógyszer.
- Szászsebes:** Reinhardt J. K., gyógyszer.
- Sz.-Régén:** Wermescher gy. Sasócsay: Pokorny gyógyszer.
- Szathmar:** Komka Kálmán.
- Szeps-Olaszi:** Bachlik J., gyógyszer.
- Szeged:** Barcsay Károly, gyász.
- Székes-Fehérvár:** Braun J. gyógyszer., Diebala Gy., gyász.
- Szeps-Szombat:** Gréb Jan., gyógyszer.
- Szeps-Várallya:** Steller N.
- Szolnok:** Kecskésy Tódor, Koda D.
- Temesvár:** Jahner K. M., gy., Emmer F., Tarezy István J., gyógyszer., Fáykiss J.
- Trencsén:** Groag Zsigmond, gyógyszer.
- Uj-Vidék:** Stefanovits L., Koda D.
- Varanó:** Gaal A., gyógyszer.
- Verecs:** Müller Oskár gyász. Fuchs János.
- Vosparány:** Beig Dávid.
- Zenta:** Zettin József.
- Zombor:** Falcions Gusztáv.
- Zólyom:** Stech Lajos, gyógyszer.
- Zombolya:** Gasparits I.

Dr. Lengyel F. nyír-balzsama.

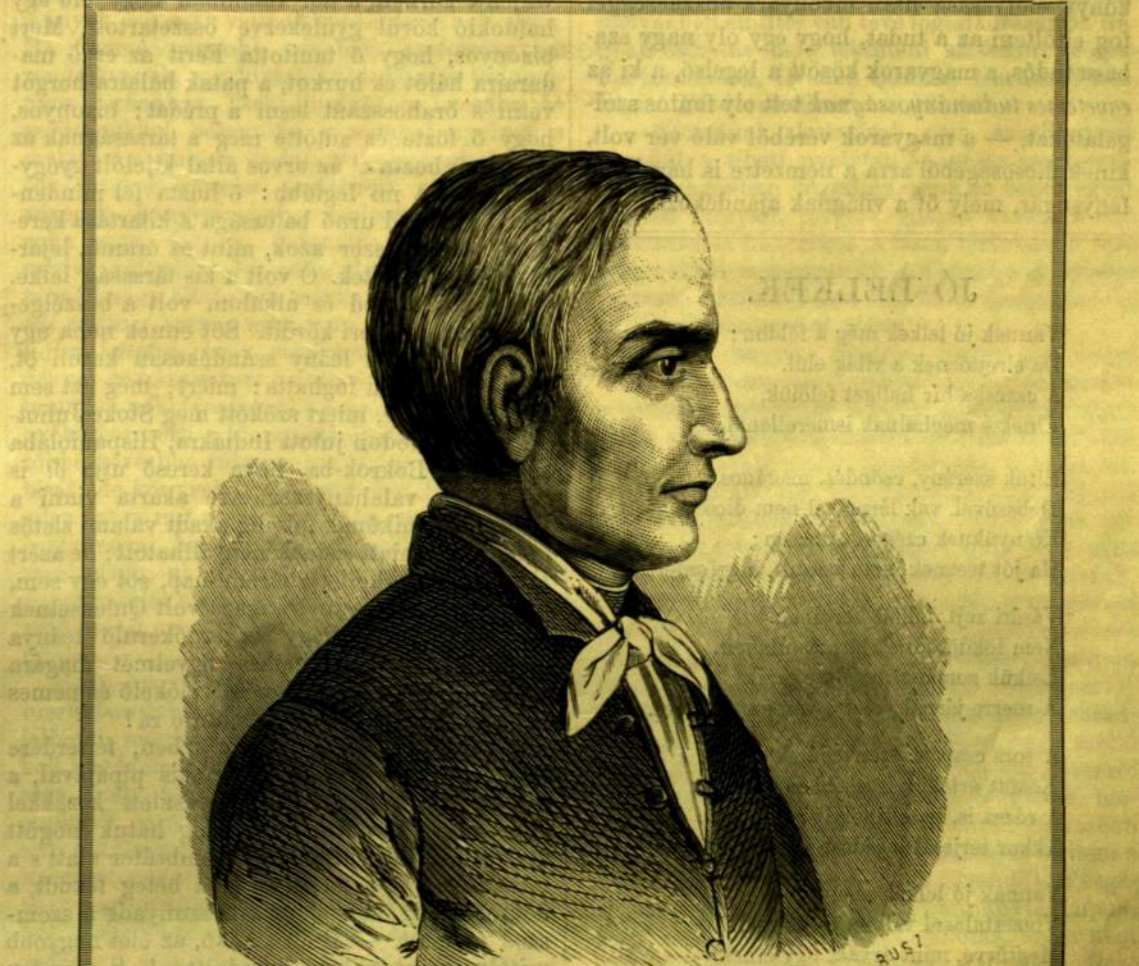

Már a növényi nedv, mely a nyírból annak törzsét megfűrték, kifolyik, ember emlékezet óta a legkitűnőbb szépitőszereknek van ismervé; ha pedig e nedv a föltaláló utatissása szerint vegyi uton balzsammá dolgoztatik, majdnem csodálatos hatással bír. Ha azzal arczot vagy egyéb bőrrészeket este bekenjük, már a következő reggelen majdnem észrevehetetlen pikkelyek válnak le a bőrről, minek folytán es gyöngéddé és fehérre válik.

E balzsam kisimítja az arczon támadt redőket és himlőhelyeket, fiatal arczsint ad; a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és frisséget kölcsönöz; a legrovidebb idő alatt a szeplőt, májoltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőrtakát és minden egyéb bőrszennynét eltávolít. Egy korsóval használható szálással együtt 1 frt 50 kr.; póstán küldve 10 kralit több. Fő letét Magyarország számára Török József, gyógyszer. a sz. lélekhez, Budapest király-utca 12. szám; Pozsonyban Pistor György, gyógyszer. Temesváron Tarcsay József gyógyszer. Zágrábban Mittelbach Zsigmond gyógyszerésznél.

SORSJEGYEK A BUDAPESTI KIÁLLÍTÁS RÓL
1 darab 1 forint 11 darab 10 forint
Huzás október 31-én
Főnyeremény késszépben frt 100.000
Továbbá 20.000 frt / 10.000 frt / 5000 frt értékben
4000 nyeremény
Kaphatók bankházában, Budapest LÖRY J. hatvani utca 17. sz. a. Ismételadók felfogadtatnak.

Ovás! Figyelmeztetünk a hamisításokra, különösen dr. Suin de Bouteard illatos fogsappánára s dr. Borchardt illatos növényesszappánára névre. Több hamisított és hamisítások elárúsítása már érzékeny pénzbüntetésre lettek Bécsben és Prágában törvényszékiileg elítélve.
Raymond és Társa, cs. kir. szab. tulajdonosok Berlinben.

KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR.